

DUTCH BIRDING

VOLUME 14 • NO 1 • 1992





Dutch Birding

Adres Dutch Birding, Postbus 75611, 1070 AP Amsterdam, Nederland

Redactiesecretariaat Arnoud van den Berg (023-378024 en Gerald Oreel (020-6730710, fax 020-5803266)

Redactie Arnoud van den Berg, Tom van der Have, Graham Holloway, André van Loon, Gerald Oreel, Frank Rozendaal en Hans Schekkerman

Fotografische redactie René Pop, Floris Burgwal 54, 2907 PH Capelle aan den IJssel, Nederland (010-4508879)

Redactieraad Christine Barthel, Peter Barthel, Enno Ebels, Klaas Eigenhuis, Dick Forsman, Ted Hoogendoorn, Killian Mullaney en Hadoram Shirihai

Redactiemedewerkers Ruud van Dongen, Gerald Driessens, Hans Gebuis, Hans van der Meulen en Peter de Rouw

Productie en lay-out André van Loon (020-6997585) en René van Rossum

Advertenties Peter Meijer (03480-31905)

Abonnementen 1992: NLG 52.50 (Nederland) of BEF 1050 (België); NLG 60.00 (overige landen binnen Europa) en NLG 65.00 (landen buiten Europa). Girorekening (Nederland) 41 48 343; girorekening (België) 000 1592468 19; bankrekening 54 93 32 065 van Algemene Bank Nederland (Amsterdam). Rekeningen trv Dutch Birding Association, Postbus 75611, 1070 AP Amsterdam, Nederland.

Voor abonnementen, inlichtingen en adreswijzigingen kan men zich richten tot: Dutch Birding, Postbus 75611, 1070 AP Amsterdam, Nederland.

Dutch Birding is een tweemaandelijks tijdschrift met nummers in februari, april, juni, augustus, oktober en december. Het publiceert artikelen en mededelingen over de morfologie, systematiek, voorkomen en verspreiding van vogels in de Benelux, Europa en elders in het Palearctische gebied. Het publiceert tevens bijdragen over vogels in het Aziatisch-Pacifische gebied.

Manuscripten behoren te worden uitgevoerd in machineschrift met een dubbele regelafstand en een ruime marge aan beide zijden. Manuscripten kunnen ook op floppy-disk worden aangeleverd, in Macintosh of in MS-DOS format. Meer informatie hierover is verkrijgbaar bij het redactiesecretariaat.

Een lijst met tarieven voor de betaling van auteurs, fotografen en tekenaars is verkrijgbaar bij het redactiesecretariaat.

Dutch Birding Association

Adres Dutch Birding Association, Postbus 75611, 1070 AP Amsterdam, Nederland

Nuts Ziektekostenverzekering NV is hoofdsponsor van de Dutch Birding Association



Bestuur Paul Knolle (voorzitter), Enno Ebels (secretaris), Arnold Veen (penningmeester), Arnoud van den Berg, Roy de Haas, Peter Meijer en Gerald Oreel

Bestuursmedewerkers Gerald Driessens, Ron van den Enden, Leo Heemskerk, Ferry Ossendorp, Wim van der Schot, Kees Tiemstra, Dieuwke van der Veen en Peter van der Wolf

Telefoonlijnen Nederland: 06-320 321 28 (vogellijn 50 cpm); 078-180935 (inspreeklijn);
België: 03-4880194 (vogel- en inspreeklijn)

Travel-reports service Dirk de Moes, Postbus 94, 3956 ZS Leersum, Nederland (03434-57501)

Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna

Adres CDNA, Postbus 45, 2080 AA Santpoort-Zuid, Nederland

Leden Arnoud van den Berg (voorzitter), Pieter Bison (secretaris 020-6715783), Rolf de By (archivaris), Cock Reijnders, Kees Roselaar, Hans Schekkerman en Gerard Steinhaus

© 1992 Stichting Dutch Birding Association. Het copyright van de foto's en tekeningen blijft bij de fotografen en tekenaars. ISSN 0167-2878.

Drukkerij Albédon/Klop BV, Postbus 3211, 2220 CE Katwijk, Nederland



Wie op zoek is naar de beste ziektekostenverzekering moet zijn ogen goed openhouden. Want ook op dit gebied heb je bijzondere en minder bijzondere "soorten". Zo mag de Zeker Beter Polis van Nuts bijzonder genoemd worden. Omdat het een zeldzaam goede ziektekostenverzekering is voor een bescheiden premie (al vanaf f26,- per persoon per maand!). Ontwikkeld door Nuts, specialist in

ziektekosten met meer dan 35 jaar ervaring. En niet te vergeten met een uitzonderlijke visie. Want Nuts werkt zonder winst oogmerk en uitsluitend in het belang van de verzekerde. Het is dan ook in uw belang om uw assurantieadviseur binnenkort eens naar de Zeker Beter Polis van Nuts te vragen.

Of, dat kan ook, bij Nuts de gratis brochure "Een betere kijk op ziektekosten." aan te vragen.



NUTS ZIEKTEKOSTENVERZEKERING N.V. VERZEKEREN IS VOORUITZIEN

Stadhoudersplantsoen 214, 2517 SK 's-Gravenhage. Telefoon 070-3100614.

DUTCH BIRDING SERVICE KIJK EN VERGELIJK !



DUTCH BIRDING in samenwerking met DANUBIA BELGIUM

NIEUW ! ZEER LAAGGEPRIJSD NIEUW !

BAUSCH & LOMB ELITE LEVENSLANGE GARANTIE

10 x 42 (rubber) lederen etui
8 x 42 (rubber) lederen etui

NLG
BEL VOOR PRIJSOPGAVE
BEL VOOR PRIJSOPGAVE

LEICA 30 JAAR GARANTIE

10 x 42 BGA (rubber) + speciale tas

BEL VOOR PRIJSOPGAVE

ZEISS WEST 30 JAAR GARANTIE

10 x 40 BGAT (rubber) + speciale tas
7 x 42 BGAT (rubber)
8 x 56 BGAT (rubber)
15 x 60 BGAT (rubber) compleet
10 x 25 B + speciale tas
8 x 20 B

BEL VOOR PRIJSOPGAVE
BEL VOOR PRIJSOPGAVE
BEL VOOR PRIJSOPGAVE
BEL VOOR PRIJSOPGAVE
BEL VOOR PRIJSOPGAVE
BEL VOOR PRIJSOPGAVE

OPTOLYTH 30 JAAR GARANTIE

Alpin 10 x 40 (rubber) + speciaal etui
Alpin 10 x 50 (rubber) + etui
Alpin 12 x 50 (rubber) + etui
Alpin 8 x 40 (rubber) + speciale tas
Touring 10 x 40 BGA (rubber) + speciale tas
Touring 7 x 42 BGA (rubber) + speciale tas
Royal 9 x 63 (rubber)
Telescoop TBS 80 (groen rubber) body
20 x WA lens
30 x WA lens
22 x 60 zoom
Telescoop TBS 80 (groen rubber) fluorite

845
950
970
745
BEL VOOR PRIJSOPGAVE
BEL VOOR PRIJSOPGAVE
1495
1626
425
485
577
BEL VOOR PRIJSOPGAVE

OPTICRON 5 jaar garantie (Japans)

10 x 40 ZWCF (rubber) WA
10 x 50 ZWCF (rubber) WA
8 x 42 ZCF Dioptron WA
10 x 42 ZCF Dioptron WA
10 x 50 ZCF Dioptron WA
Telescoop (45°, 60 mm) + 20-60 x zoomlens

355
365
595
595
625
1045

JAPANESE / RUSSISCHE VERREKIJKERS

8 x 30 Tenta USSR + etui
20 x 70 ZCF + etui
7-15 x 35 ZCF zoom + kompas
8 x 21 mini (rubber) + kompas

110
625
335
315

STATIEVEN

Slik SL 67
505 QF (3,800 gr.)
Slik SEC 16 (met pistoolgreep, 2800 gram)
Autoraamstatief

495
538
415
135

Informatie: Roy de Haas
Telefoon: 03240 - 62819

Prijzen miv. BTW en porto
Wijzigingen voorbehouden

Bovenstaande artikelen kunnen besteld worden door het vereiste bedrag over te maken op giro 4148343 tnv Dutch Birding Association, Postbus 75611, 1070 AP Amsterdam, Nederland, o.v. het/de gewenste artikel(en). De bestelling wordt binnen drie weken goed verpakt per post thuisbezorgd.

NATUUR & BOEK

specialist voor biologe en natuurliefhebber

Lewington ao, A Field Guide to the RARE BIRDS of Britain and Europe	f 62,80
Vaughan, IN SEARCH OF ARCTIC BIRDS	f 78,50
Parmenter/Byers, A Guide to the WARBLERS of the Western Palearctic	f 79,50
Finlayson, BIRDS of the Strait of GIBRALTAR	f 107,50
Boonsong Lekagul, A Guide to the BIRDS OF THAILAND	f 110,00
The CAMBRIDGE ENCYCLOPEDIA OF ORNITHOLOGY	f 97,50
Veldgidsen, Handboeken, Atlassen. Alles over Vogelkunde.	

Uw specialist heet heus **NATUUR en BOEK**
Bankastraat 10
070 - 350 56 48 NL 2585 EN - Den Haag

LICHTGEWICHT KAMPEREN

Daar weten wij het fijne van - daar hebben we alles voor:

Lichtgewicht tenten o.a. uit eigen atelier, slaapzakken, de grootste rugzak-kollektie van Nederland, fototassen, fietstassen, windjacks, ventilerende/Gore Tex/MPC) regenkleding - Tenson - Berghaus - North face, fleeceEruien (Patagonia - Northface - Helly Hansen), klimmateriaal, bergwandelschoenen, kaarten, boeken.

Wilt u meer weten, kom dan gauw eens kijken of vraag onze dikke katalogus aan: 070-3883700.



BEVER ZWERFSPORT
ERDMAN SCHMIDT

Den Haag 2521 AB Calandplein 4	Haarlem Zijlweg 63
Bever Boek & Kaart id.	Breda Wilhelminastr. 22
Rotterdam Adm. de Ruyterw. 33	Apeldoorn Brinklaan 45
Utrecht Balijelaan 12	Hilversum
Arnhem Utrechtsestr. 5	Hoogeveen Weberstraat 7

Topical, lively and informative

BIRDING WORLD

invites you to experience
the magic of birds...



Enjoy our unique blend of articles, tailored to today's birdwatchers; everything from practical identification guides, clear and concise in style and lavishly illustrated, bird-finding tips, evocative photo-essays, and gripping accounts of all the current rarities through to mouth-watering excursions around the world, monthly British and Western Palearctic news summaries, birding hotspots, a myriad of special features, all our regular items including big-prize quizbirds, and much, much more...

New for 1992, the bigger and even better Birding World ...

50% larger, 100% more colour

ANNUAL SUBSCRIPTION £31 (12 issues)
Special introductory offer £15.50 (6 months trial)
3 easy ways to pay (please indicate choice)
Giro (account no 2102102)
Bank cheque to Birding World (Sterling only)
Credit card (Visa, Access, Mastercard, Eurocard)

Card type..... Expiry date.....

Card no.....

Signature..... Amount.....

Name

Address

..... Country.....

Telephone.....

To **Birding World, Stonerunner, Coast Road,
Cley, Holt, Norfolk, NR25 7RZ, England**

DB92

Free sample copy on request

AANBIEDING

Kowa TSN-1 45' + 20-60x zoom, f 1295,-
Kowa TSN-3 45' + 20-60x zoom, f 1995,-
Kowa TS 601 45' + 20-60x zoom, f 825,-

Nieuw van Kowa!!!

Lupinus 8x42 BGA Rubber met tas, f 695,-
Lupinus 10x42 BGA Rubber met tas, f 795,-

Optolyth

Toering 10x40 BGA Rubber met tas, f 1175,-
Toering 7x42 BGA Rubber met tas, f 1195,-

Prijzen incl. BTW



architectura+natura international booksellers

Leliegracht 44 - 1015 DH Amsterdam-C
Telefoon 020-6 23 61 86 - Holland

- A guide to the birds of Costa Rica (reprint 1991)
F G Stiles & A F Skutch
illustrated by D Gardner f 127.75
- A guide to the warblers of the Western Palearctic
Tim Parmenter & Clive Byers
f 82.10
- The Ruff
Johan G van Rhijn f 68.20
- Birds of the Strait of Gibraltar
Clive Finlayson f 102.35
- Sperm competition in birds – evolutionary causes and consequences
Tim R Birkhead & Anders P Møller
f 79.90

Grey-headed Gulls in Israel and their identification

Hadoram Shirihai

On 15 March 1989, the late Peter Grant, Killian Mullarney and I noted an unusual gull flying towards us over the sea c 200 m from the North Beach at Eilat, Israel. When the bird reached the beach and flew over us, I identified it as a Grey-headed Gull *Larus cirrocephalus*. I alerted the Sunbirder group we were accompanying and they, as well as 10s of other birders, observed it. The gull entered the salt-pools and after c 1 h it returned to the North Beach, enabling many more birders to see and photograph it.

The bird was in second-summer plumage and stayed at Eilat until 10 April 1989. Amazingly, on 28 April 1989, Andrew Birch and Bill Laird discovered another individual, this bird being in first-summer plumage. At first, it was tentatively identified as a first-summer Brown-headed Gull *L. brunicephalus* but the next day it could be identified as a Grey-headed Gull. This individual remained at Eilat until 15 May 1989. A third Grey-headed Gull in fresh second-winter plumage was discovered at Eilat on 4 August 1989 by Yuval Daks, Ehud Dovrat and myself. This bird remained at Eilat until 19 September 1989.

Because of the identification problems regarding the second Eilat bird, I considered it useful to present here a more detailed description of these birds. In November 1988, I also studied Grey-headed Gull in The Gambia where it is an abundant resident, and it was possible to observe and photograph many individuals. I also examined skins in the collection of the British Museum (Natural History) at Tring, UK, and some of the plumage information and photographs are presented here as well.

Description of Grey-headed Gulls at Eilat

SIZE & STRUCTURE When perched, clearly larger and heavier than Black-headed Gull *L. ridibundus*. Structure most similar to Slender-billed Gull *L. genei* but larger and more robust. Head rounded; forehead relatively high and not as sloping as in Slender-billed Gull. Bill long and slightly curved with slightly protruding gonys. Neck long and thick and body elongated. When perched, wing appearing long, extending well beyond tip of tail. Primary projection long, about equal to length of exposed tertials. Leg comparatively longer than in Black-headed

Gull. In flight, wings appeared long but very broad and rounded.

First-summer bird (April-May 1989)

HEAD & NECK Forehead and crown whitish; patches in front of and above eye and on posterior ear-coverts greyish-brown, creating head pattern rather similar to first-summer Black-headed Gull. Eye-ring white. Throat whitish. Nape tinged pale grey.

UPPERPARTS & UPPERWING Mantle, scapulars and upperwing-coverts dark grey but lower lesser wing-coverts with dark centres, forming diffuse brownish carpal bar. Tertials grey with brown centres. Under certain conditions, when perched, dark secondary bar (see below) visible; primaries dark brown. In flight, primaries largely black; outer webs (chiefly of p5-6 and to less extent of p4 and p7; primaries numbered from inner to outer) whitish-grey at base; greater primary-coverts and median primary-coverts white with black tip, forming striking pattern of black outerwing with pale lengthwise patch. Secondaries partly dark, forming broad secondary bar which connected with dark tips of primaries.

UNDERPARTS Breast, belly and undertail-coverts uniformly white.

UNDERWING Remiges appearing fairly uniform dark grey; underwing-coverts slightly paler grey, together giving impression of fairly dark and uniform underwing.

TAIL White; some rectrices narrowly tipped with black.
BARE PARTS Bill dark reddish-brown, black from gonys to tip. Orbital ring reddish-brown; iris brown. Leg dark orange-brown.

First-summer/second-winter bird (August-September 1989)

HEAD & NECK As in first-summer bird (see above).

UPPERPARTS & UPPERWING Mantle, scapulars, upperwing-coverts and inner primary-coverts dark grey; some brown-centred feathers among median and lesser coverts. Rump and uppertail-coverts white. Tertials grey, like upperwing-coverts, but with brown central spots and whitish tips. In flight, primaries and outer primary-coverts forming distinctive black wing-tip with broad lengthwise white patch, as in second-summer bird (see below). White primary-tips very small (nearly lacking); small mirror confined to outer primary. Secondaries grey with dusky centres, forming darker secondary bar and with narrow white trailing edge.

UNDERPARTS White.

UNDERWING As in second-summer bird (see below) but white mirror not distinguishable.

TAIL White.

Grey-headed Gulls in Israel and their identification

BARE PARTS Bill dull reddish-brown, from gonys to tip black. Orbital ring reddish-brown; iris brown. Leg dark orange-brown.

Second-summer bird (March-April 1989)

HEAD & NECK Forehead, crown, ear-coverts and throat pale bluish-grey, demarcated posteriorly by brownish-black ring. Neck and nape white.

UPPERPARTS & UPPERWING Mantle, scapulars and upperwing-coverts dark grey. Rump and uppertail-coverts white. Primaries black; tertials grey, like wing-coverts, but with brown central spots. In flight, primaries black; outer webs of p5-10 white at base; six outer primary-coverts white, forming distinctive black outerwing with broad lengthwise white patch. Black wing-tip rounded, with small mirror on p9-10. Secondaries grey with darker centres, forming slightly darker secondary bar when observed at close range, and with very thin white trailing edge. Upperwing-coverts dark grey (as mantle and scapulars), except for greater primary-coverts, median primary-coverts and alula which are white and connected with white on primaries.

UNDERPARTS Breast, belly and undertail-coverts white.

UNDERWING Primaries black. Secondaries dark grey. Underwing-coverts fairly dark grey, together forming dark underwing. Careful observation revealed mirrors on primaries and white outer webs at base of outer primaries.

TAIL White.

BARE PARTS Bill and leg deep-red. Orbital ring red; iris grey-white as in adult Slender-billed Gull.

Identification of Grey-headed Gulls at Eilat

The size and plumage sequence of Grey-headed Gull place it among the medium-sized gull species in which the adults undergo a complete moult in the third summer with no juvenile or intermediate feathers remaining (cf Grant 1986).

The plumage of the first-summer bird resembled that of first-winter birds which have dark secondaries, a brown carpal bar and a dark tip to the tail. The first-summer/second-winter and second-summer birds showed features of adult winter and adult summer plumages, respectively, but had dark centres to the secondaries and tertials, indicating that they were not fully adult, ie, first-summer/second-winter and second-summer, respectively.

Grey-headed Gulls in second-summer or older plumage, like the first Eilat bird, are easily separated from other small or medium-sized gulls. They are characterized by a grey hood with a brown ring around its trailing edge (in summer plumage), a unique upperwing pattern (black primaries with a white lengthwise patch), a white mirror on the two outermost primaries and an almost uniform dark underwing, resembling the underwing pattern of Little Gull *L. minutus*. Black-headed, Bonaparte's *L. philadelphia* and Slender-billed Gulls in adult as

well as in juvenile/immature plumage have a different, less contrasting, upperwing pattern, and lack the rather uniform underwing and the white mirror on the outer two primaries, and also have a different head pattern in adult summer plumage. A separation problem is likely to occur between Grey-headed and Hartlaub's Gulls *L. hartlaubii* (which breeds in southern Africa), the adult of which greatly resembles Grey-headed Gull in upperwing pattern. However, Hartlaub's Gull has a different underwing pattern in having largely black primaries contrasting with the rest of the underwing and, in summer plumage, has a much paler head, often with only a faint suggestion of a grey hood, and also has darker bill, eyes and legs. Another species which could cause confusion in the field, because of the similar upperwing pattern (in adult plumage), is Brown-headed Gull. Adults of this species in summer plumage have a dark brown head and an underwing pattern similar to that of Hartlaub's Gull.

First- and second-year Grey-headed Gulls (up to second-winter), like the second and third Eilat birds, are more difficult to identify. When perched, their similarity to Black-headed Gull is amazing. Careful observation is needed to separate first-summer birds of the two species. When perched, Grey-headed differs from Black-headed Gull of this age in having darker grey upperparts, a slightly longer bill with a more distinct gonys and a more sloping forehead. Also, it generally appears slightly larger and more robust than Black-headed Gull. The best field characters of first- and second-year Grey-headed Gulls are the upperwing and underwing pattern when seen in flight (cf previous description). For information on the separation from other gull species of the same age, see the next section.

General identification of Grey-headed Gull

Figure 1a-f shows successive plumage patterns of Grey-headed Gulls from first-winter to third-summer (adult). The main features for ageing Grey-headed Gulls and their separation from similar species are presented here.

First-winter

Figure 1a: First-winter Grey-headed Gull can be separated from first-winter Mediterranean *L. melanocephalus*, Black-headed and Slender-billed Gulls by its mainly uniform grey underwing and the pattern of the upperwing, including a full and broad secondary bar connected with the black primaries and a contrasting white wing patch on the primaries and primary-coverts. The other three species in



1 Grey-headed Gull *Larus cirrocephalus*, second-summer plumage, Eilat, Israel, 15 March 1989 (Hadoram Shirihai)

2 Grey-headed Gull *Larus cirrocephalus*, first-summer/second-winter plumage, and Black-headed Gulls *L. ridibundus*, Eilat, Israel, August 1989 (Hadoram Shirihai)





FIGURE 1 Grey-headed Gulls *Larus cirrocephalus* in first-winter (a), first-summer (b), second-winter (c), second-summer (d), third-winter (e) and third-summer (= adult) (f) plumages. Also shown are underwing and birds in flight from above (Andrew Birch)



3-4 Grey-headed Gull *Larus cirrocephalus*, first-winter plumage, The Gambia, November 1988 (Hadoram Shirihai)

5 Grey-headed Gull *Larus cirrocephalus*, second-winter plumage, The Gambia, November 1988 (Hadoram Shirihai)

6 Grey-headed Gull *Larus cirrocephalus*, adult-summer plumage, The Gambia, November 1988 (Hadoram Shirihai)



first-winter plumage have a pale underwing and only a part of the primaries has a small black area. The upperwing pattern of these species does not show a secondary bar joined (in Mediterranean), only partly joined (in Slender-billed) or more narrowly joined (in Black-headed) to the black primaries; also, the black area on the primaries is smaller, thus creating a larger white area.

In the Palearctic, confusion may occur between first-winter Grey-headed and Brown-headed Gulls as both have a rather similar upperwing pattern. However, Grey-headed Gull has a distinctly narrower black subterminal band to the juvenile rectrices and, generally, more diffuse dark ear-spots. For more information on the identification of these two species, see Harrison (1983, 1987), Hollom et al (1988) and Bourne & Bundy (1990) and, for further photographic comparison, Grant (1986) and van den Berg et al (1991).

First-summer

Figure 1b: In first-summer plumage, diagnostic features for separating Grey-headed Gull from the other species mentioned above are similar to those in first-winter plumage (for a full description of this plumage, see the description of the first-summer bird at Eilat). However, identification is sometimes easier as some individuals have some grey in the hood, the amount of which varies between birds.

Second-winter

Figure 1c: Similar to second-summer but the grey hood is missing. The white iris and the deep-red legs and bill (apparently only from October-November) may be of help in identifying perched birds.

Second-summer

Figure 1d: Can be separated from the other species mentioned above by upperwing and underwing pattern (see the detailed description and identification discussion of the second-summer bird at Eilat).

Third-winter and third-summer (adult)

Figure 1e-f: Identification is similar to that of second-winter and second-summer birds; the only difference is that adult birds have larger white mirrors which are also clearly visible on the underwing. They also lack the partial secondary bar and the dark-centred tertials which are shown by second-winter and second-summer birds.

Distribution and occurrence

The Grey-headed Gull is a widely distributed breeder south of 20°N in parts of southern, central, eastern and western Africa (*L c poiocephalus*) and South America (*L c cirrocephalus*); the breeding season of *L c poiocephalus* is from March to August (western and eastern Africa) or September to December (southern Africa). It is predominantly resident but in the non-breeding season it undertakes short-range migrations or disperses to rivers and large lakes inland and along the coast (Cramp & Simmons 1983, Sibley & Monroe 1990).

The Grey-headed Gulls at Eilat represent the sixth, seventh and eighth records for the Western Palearctic (apart from Mauritania). Earlier records were in the Marismas de Guadalquivir, Spain, from 30 June to 15 August 1971 (adult) (Ree 1973), at El Golea, Algeria, from 18 to 20 April 1981 (adult) (Johnson et al 1990), at Debkha Sedjoui, Tunisia, from 28 July to 12 August 1988 (two birds) (Medmaravis News 8, August 1990) and at Agadir, Morocco, on 17 November 1988 (adult) (Johnson et al 1990).

Acknowledgements

I am grateful to Yuval Daks, Ehud Dovrat, the late Peter Grant, Bill Laird and Killian Mullarney as well as the March 1989 Sunbirder group for the interesting period spent together at Eilat, and to Andrew Birch for the use of his illustrations.

References

- van den Berg, A B, Hoogendoorn, W & Mullarney, K 1991. Wing and tail moult in first-year Brown-headed Gulls wintering in Thailand. *Dutch Birding* 13: 58-63.
- Bourne, W R P & Bundy, G 1990. Records of Brown-headed Gull *Larus brunnicephalus* and Grey-headed Gull *L. cirrocephalus* around Arabia. *Sandgrouse* 12: 37-42.
- Cramp, S & Simmons, K E L 1983. *The birds of the Western Palearctic* 3. Oxford.
- Grant, P J 1986. *Gulls: a guide to identification*. Second edition. Calton.
- Harrison, P 1983. *Seabirds: an identification guide*. Beckenham.
- Harrison, P 1987. *Seabirds of the world: a photographic guide*. London.
- Hollom, P A D, Porter, R F, Christensen, S & Willis, I 1988. *The birds of the Middle East and North Africa*. Calton.
- Johnson, E D H, Monk, J F & Robertson, J C M 1990. Grey-headed Gull in Algeria in April 1981. *Dutch Birding* 12: 71-72.
- Ree, V 1973. *Larus cirrocephalus*, nueva especie de gaviota para España y Europa. *Ardeola* 19: 22-23.
- Sibley, C G & Monroe, B L Jr 1990. *Distribution and taxonomy of birds of the world*. New Haven.

Swinhoes Boszanger te Castricum in september 1990

Hans Schekkerman

Op 17 september 1990 waren Richard Reijnders en Hans Schekkerman bezig met ringwerk op de vinkenbaan in het Noordhollands Duinreservaat bij Castricum, Noordholland. Na enkele dagen met overwegend zwakke oostelijke winden was het een goede treknacht geweest. Er werden ruim 200 zangvogels uit de mistnetten gehaald, waaronder 90 Roodborsten *Erithacus rubecula* en 85 Zwartkoppen *Sylvia atricapilla*. Om c 9:00 werd in een mistnet, dat stond opgesteld temidden van abelen en duindoorns een Bladkoning *Phylloscopus inornatus*-achtige boszanger aangetroffen. De vogel vertoonde echter een iets minder duidelijk afgetekende bovenste vleugelstreep dan bij *P. inornatus*, miste de lichte randen aan de tertials en had loodgrijze poten. HS dacht in eerste instantie aan de mogelijkheid van een Humes Bladkoning *P. humei*.

Door de grote aantallen te ringen vogels kon de vogel pas geruime tijd later goed worden bekeken. Bij raadpleging van beschrijvingen van Humes Bladkoning in Svensson (1984) en Williamson (1967) bleek dat de bovendelen van de gevangen vogel te groen waren en de wenkbrauwstreep en vleugelstrepen te geelachtig voor deze soort. Bovendien ontbraken de lichte tertialranden, die ook bij Humes Bladkoning aanwezig zijn, en had de gevangen vogel een forse, opvallend brede snavel. Dit alles deed het vermoeden rijzen dat het om een Swinhoes Boszanger *P. plumbeitarsus* zou kunnen gaan. De beschrijving van deze soort in Williamson (1967) paste geheel op de gevangen vogel en de determinatiesleutel in dit werk leidde zonder problemen naar Swinhoes Boszanger.

Nadat de Swinhoes Boszanger was geringd (Arnhem J44316), werden een beschrijving en diverse foto's gemaakt, en werden enkele andere ringers telefonisch gewaarschuwd. Vijf hiervan waren in de gelegenheid de vogel te bestuderen voordat deze om 13:00 bij de vinkenbaan werd losgelaten. Hij verdween daarbij onmiddellijk zonder te roepen in de boomkruinen. Intussen verslechterde het weer snel, en enkele later in de middag toegesnelde vogelaars slaagden er niet in de vogel terug te vinden.

Deze ringvangst vormde het eerste geval van Swinhoes Boszanger voor Nederland en het tweede voor het Westpalearticische gebied.

Beschrijving

GROOTTE & BOUW Ongeveer zo groot als Tjiftjaf *P. collybita* maar met iets kortere staart en relatief grote kop. Snavel fors; vrij lang en vooral in bovenaanzicht breed, herinnerend aan spotvogel *Hippolais*. Vier stevige borstelharen bij mondhoek. Handpenprojectie 1/2 tot 2/3 van lengte zichtbare deel tertials. Zwak ontwikkelde 'spikes' aan binnenste armpennen. Poot vrij stevig, dikker dan bij Bladkoning.

KOP Middenkruin en nek olijfgroen als bovendelen; voorhoofd en zijkruin een fractie donkerder. Lange duidelijke wenkbrauwstreep van snavelbasis tot voorbij oordekveren, geelwit. Smalle vuilwitte oogring. Oogstreep donker olijfgrijs, hand achter oog breed en opvallend. Wangen grijswit met enige vage olijfgrijze vlekken. Kin en keel grijswit.

LICHAAM Mantel, schouderveren en rug olijfgroen, kouder van kleur dan bij Fitis *P. trochilus* of Tjiftjaf, ongeveer zoals bij Bladkoning. Onderdelen grijswit met op borst en flank vage grijze en geelachtige vegen.

VLEUGEL Slagpennen donkergrijs met smalle groenachtige randen, lichter en helderder van kleur dan bovendelen, en vrij vage lichte top aan binnenste armpennen. Grote dekveren olijfgroen met duidelijk afgescheiden geelwitte top en distale 1-3 mm van buitenvlag; middelste dekveren met iets minder duidelijke c 1 mm brede geelwitte top. Kleine dekveren olijfgroen, onderste met vage lichtere top. Tertials olijfgrijs met alleen vlak achter top aan buitenvlag spoor van enkele millimeters lang lichter randje; verder uniform. Grondkleur tertials en grote en middelste dekveren lichter en groener dan bij Bladkoning en lichte slagpenranden meteen onder dekveren beginnend waardoor algemene indruk vleugel minder contrasterend dan bij Bladkoning; olijfgroen met iets lichter armpenveld en twee duidelijke vleugelstrepen, bovenste korter en iets minder duidelijk dan onderste.

STAART Staartpennen als slagpennen, donker olijfgrijs met smalle lichter groene rand, enigszins gepunt. Buitenste drie pennen met smalle (t6 c 1 mm, t5-4 c 0.7 mm) witte rand aan top en binnenvlag.

NAAKTE DELEN Bovensnavel donker hoornkleurig met lichtere uiterste punt en snijrand, ondersnavel vrij helder (oker)geel met vage donkere vlek ter hoogte van gonys. Iris donker. Tarsus en bovenzijde tenen loodgrijs; voet-zool lichter grijs met vage gele zweem.

BIOMETRIE Vleugellengte 56 mm (maximale lengte, cf Svensson 1984). Staart 42 mm. Tarsus 18.0 mm. Snavelpunt tot schedel 13.4 mm, tot bevedering 8.8 mm. Snavelbreedte aan proximale zijde neusgat 3.4 mm. Snavelhoogte bij 'gonys' 2.1 mm, bij neusgat 2.6 mm. Vleugelformule: p1 (buitenste handpen) 5.5 mm langer dan langste handpendekveer. P4 langste handpen, p3 en

p5 1 mm korter, p6 3 mm korter. Top p2 nagenoeg samenvallend met p8, fractie langer. P3-6 met duidelijk versmalde buitenvlag. Gewicht 7.1 g (10:30), vetgraad 1 (cf Busse 1974).

SLEET Verenkleed geheel vers en nauwelijks gesleten. GELUID In hand éénmaal benauwd wèè, herinnerend aan soortgelijke roep van Tuinfluiter *S borin* maar zachter. Verder geen geluid gehoord.

Determinatie

Met behulp van de sleutel in Williamson (1967) verliep de determinatie probleemloos. De twee duidelijke vleugelstrepen en versmalde p6 in combinatie met de afwezigheid van lichte randen aan de tertials en de kruin met dezelfde kleur als de mantel leidden direct naar Swinhoes Boszanger.

Swinhoes Boszanger wordt door sommige auteurs samen met de Groene Fitis *P nitidus* beschouwd als een ondersoort van de Grauwe Fitis *P trochiloides* waar hij qua structuur sterk op lijkt. De in Europa voorkomende ondersoort van de Grauwe Fitis *P t viridanus* heeft echter in het geheel geen of slechts een zeer zwak ontwikkelde bovenste vleugelstreep en een minder duidelijke onderste vleugelstreep, en is lichter en grijzer op de bovendelen dan Swinhoes (Ticehurst 1938, Williamson 1967, Svensson 1984, Alström & Olsson 1987). De duidelijke bovenste vleugelstreep onderscheidt Swinhoes eveneens van Groene Fitis en Noordse Boszanger *P borealis*. De in de Himalaya voorkomende ondersoorten van de Grauwe Fitis, *P t trochiloides* en *P t obscuratus*, hebben soms duidelijker ontwikkelde vleugelstrepen en kunnen in dit opzicht Swinhoes benaderen. Deze ondersoorten zijn echter geen lange-afstandstrekkeners en hun voorkomen in Westeuropa is uitermate onwaarschijnlijk. Overigens kan bij gesleten Swinhoes de bovenste vleugelstreep vrijwel afwezig zijn (Per Alström in litt, Alström et al 1991). De snavel van Swinhoes maakt gemiddeld een iets zwaardere indruk dan bij *P t viridanus* (cf Svensson 1984) maar verschilt vermoedelijk weinig van die van oostelijkere ondersoorten van Grauwe Fitis. De pootkleur is bij alle taxa van de *P trochiloides*-groep enigszins variabel en heeft derhalve weinig waarde als determinatiekenmerk (Per Alström in litt) hoewel loodgrijze poten bij Swinhoes wel gebruikelijk zijn en de vogel zelfs zijn wetenschappelijke naam hebben bezorgd.

Ondanks de taxonomische relaties met de *P trochiloides*-groep doet Swinhoes Boszanger op het eerste gezicht vaak meer aan een Bladkoning denken dan aan een Grauwe Fitis. Dit was zowel het geval in Castricum als bij de eerste Westpalearticische waarneming in Groot-Brittannië in oktober 1987. Voor verwarring met Bladkoning

werd ook al door Williamson (1967) gewaarschuwd. Als men op de hoogte is van de relevante kenmerken, is het onderscheid echter eenvoudig. Swinhoes is iets groter dan Bladkoning met een meer Fitis-achtige dan goudhaan *Regulus*-achtige bouw, relatief langere staart, en zwaardere snavel en poten. Bladkoning heeft duidelijke lichte randen aan de tertials die bij Swinhoes ontbreken. Ook de opvallende witachtige toppen aan de binnenste handpennen van een Bladkoning ontbreken nagenoeg bij Swinhoes. De centra van de grote en middelste dekveren en de tertials van een Bladkoning zijn donkerder olijfgroen en contrasteren enigszins met de bovendelen; bij Swinhoes hebben deze veren dezelfde kleur als de bovendelen. De groene randen aan de slagpennen van Bladkoning beginnen enkele millimeters voorbij de toppen van de grote dekveren; bij Swinhoes beginnen ze al onder de grote dekveren. De vleugel van Swinhoes maakt hierdoor een meer uniforme indruk. Genoemde kenmerken onderscheiden Swinhoes eveneens van Humes Bladkoning die bovendien vaak grijzere bovendelen heeft.

Swinhoes Boszanger ondergaat een gedeeltelijke rui in de zomer en een volledige rui in de winter, in februari-april (Williamson 1967). Bij een adulte vogel vertonen slag- en staartpennen tijdens de najaarstrek duidelijke sleet. Het geheel verse kleed van de Castricumse vogels wijst derhalve op een eerstejaars (cf Svensson 1984).

Verspreiding en voorkomen

Swinhoes Boszanger bewoont het noordoostelijke deel van het verspreidingsgebied van de *P trochiloides*-groep. De soort broedt in beboste berggebieden in Siberië vanaf de Yenissei oostwaarts tot de Zee van Ochotsk, noordelijk tot 63-64°N, en naar het zuiden tot Mantsjoerije en de oostelijke helft van Mongolië (Williamson 1967). In het westen grenst het broedgebied aan dat van *P t viridanus*. De twee taxa kunnen worden beschouwd als de uiteinden van een 'ondersoortketen' langs de noordflank van de Himalaya waarvan achtereenvolgens *P t viridanus*, *P t ludlowi*, *P t trochiloides*, *P t obscuratus* en *P (t) plumbeitarsus* deel uitmaken. In het Sajan-gebergte en rond de bovenloop van de Yenissei komen *viridanus* en *plumbeitarsus* samen voor waarbij ze zich volgens Williamson (1967) niet vermengen (doch zie Glutz van Blotzheim & Bauer 1991). Om deze reden en omdat *plumbeitarsus* geografisch gescheiden is van *P t trochiloides* en *P t obscuratus* beschouwt Williamson (1967), gevolgd door (Voous 1977), ze als aparte soorten. Andere auteurs, met name Ticehurst (1938), Vaurie (1959) en Glutz van Blotzheim & Bauer (1991),



7-8 Swinhoes Boszanger *Phylloscopus plumbeitarsus*, Castricum, Noordholland, 17 september 1990 (Rieuwert Schekkerman)

beschouwen *plumbeitarsus* als een ondersoort van *P. trochiloides*.

Swinhoes Boszanger is een trekvogel die overwintert in Indochina, zuidelijk tot in Thailand. Zowel broed- als overwinteringsgebied vertonen grote overlap met dat van soorten als Pallas' Boszanger *P. proregulus*, Raddes Boszanger *P. schwarzi* en Bruine Boszanger *P. fuscatus* die regelmatig in Westeuropa worden vastgesteld. Het is daarom bijna verrassend dat Swinhoes Boszanger nog maar één keer eerder in het Westpalearctische gebied werd aangetroffen: op Gugh, Scilly, Groot-Brittannië, van 21 tot en met 27 oktober 1987 (cf Dutch Birding 9: 168, plaat 104, 1987). Dit geval is overigens nog in behandeling bij de Britse dwaalgastencommissies. Een mogelijk geval op Öland, Zweden, in juni 1987 (Dutch Birding 10: 34, 1988) is nooit bij de Zweedse dwaalgastencommissie ingediend en berust waarschijnlijk op een misverstand (Per Alström in litt). De mogelijkheid dat Swinhoes Boszanger Westeuropa zou kunnen bereiken werd al onderkend door Svensson (1984).

De vangst van de Swinhoes Boszanger te Castricum viel erg vroeg in het najaar in vergelijking met het voorkomen van andere extreem oostelijke zangers in Westeuropa zoals Pallas', Raddes en Bruine

Boszanger. Van 437 individuen van laatstgenoemde drie soorten in Groot-Brittannië en Ierland verschenen er slechts vijf (1.1%) vóór 1 oktober (Dymond et al 1989). Zelfs in vergelijking met de veel westelijker voorkomende Bladkoning is de datum vroeg: c 30% van ruim 2600 Britse en Ierse gevallen was in september maar niet meer dan c 10% vóór 18 september. Er is weinig bekend over de periode van wegtrek van Swinhoes Boszanger in Oostazië. Het is echter wel opvallend dat, in tegenstelling tot Pallas', Raddes en Bruine Boszanger en Bladkoning, Swinhoes Boszanger een onvolledige nazomerrui heeft (alleen lichaamsveren) en een volledige rui in de winter. Volledige winterrui gaat bij Sylviidae vaak (maar niet altijd) gepaard met trek over lange afstand en vroege wegtrek uit het broedgebied. Vier Europese *Phylloscopus*-soorten met een volledige rui in de winter (Grauwe Fitis, Noordse Boszanger, Fluitier *P. sibilatrix* en Bergfluitier *P. bonelli*) trekken eveneens relatief vroeg: van 296 Britse en Ierse najaarsgevallen van Grauwe Fitis, Noordse Boszanger en Bergfluitier viel maar liefst 85% vóór 1 oktober (Dymond et al 1989). Het is niet onmogelijk dat de vroege wegtrek een oorzaak zou kunnen vormen voor de zeldzaamheid van Swinhoes Boszanger als dwaalgast in Westeuropa

wanneer weeromstandigheden die gunstig zijn voor een westwaartse verplaatsing vooral later in het najaar optreden.

Summary

TWO-BARRED GREENISH WARBLER AT CASTRICUM IN SEPTEMBER 1990 On 17 September 1990, a first-winter Two-barred Greenish Warbler *Phylloscopus plumbeitarsus* was trapped and ringed at Castricum, Noordholland. The bird was identified by the following features: two well-developed pale wing-bars, lack of pale edges to tertials, lack of pale tips to inner primaries, emarginated 6th primary and crown and upperparts similarly coloured. It differed from Greenish *P. trochiloides viridanus*, Green *P. nitidus* and Arctic Warblers *P. borealis* in having a relatively broad and long lower wing-bar and, especially, in the well-developed upper wing-bar. At first sight, it was more reminiscent of Yellow-browed Warbler *P. inornatus* but, besides being slightly larger with stronger bill and legs, it lacked this species' pale tertial edges and pale tips to the inner primaries. This was the first Two-barred Greenish Warbler from the Netherlands and only the second for the Western Palearctic. The first was observed on Gugh, Scilly, Britain, during 21-27 October 1987. The species' rarity in Europe is almost surprising considering the breeding and wintering ranges which show extensive overlap with those of Pallas's *P. proregulus*, Radde's *P. schwarzi* and Dusky Warblers *P. fuscatus*. However, it is not unlikely that Two-barred Greenish Warbler is an

early autumn migrant, as is suggested by its complete winter moult, and this might explain both its rarity, if weather circumstances favourable for displacement occur less frequently earlier in the autumn, and its early date at Castricum.

Verwijzingen

- Alström, P & Olsson, U 1987. Field identification of Arctic and Greenish Warblers. In: Grant, P J & Sharrock, J T R (editors), International bird identification, Eilat, pp 54-59.
- Alström, P, Colston, P & Lewington, I 1991. A field guide to the rare birds of Britain and Europe. Londen.
- Busse, P 1974. [Biometrical methods.] Not Ornithol 15: 124-126. [In Polish.]
- Dymond, J N, Fraser, P A & Gantlett, S J M 1989. Rare birds in Britain and Ireland. Calton.
- Glutz von Blotzheim, U N & Bauer, K 1991. Handbuch der Vögel Mitteleuropas 12. Wiesbaden.
- Svensson, L 1984. Identification guide to European passerines. Stockholm.
- Ticehurst C B, 1938. A systematic review of the genus *Phylloscopus*. Londen.
- Vaurie, C 1959. The birds of the Palearctic fauna. Passeriformes. Londen.
- Voous, K H 1977. List of recent Holarctic bird species. Passerines. Ibis 119: 223-250, 376-406.
- Williamson, K 1967. Identification for ringers 2. The genus *Phylloscopus*. Tweede druk. Tring.

Hans Schekkerman, Mr Ludwigstraat 1, 1901 PS Castricum, Nederland

Mededelingen

Moroccan Double-spurred Francolin

The endemic Moroccan Double-spurred Francolin *Francolinus bicalcaratus ayesha* is threatened with extinction. Up to 1987, it was one of the least-known birds of the Western Palearctic. In 1987-88, I carried out some research on the species (de la Perche 1990) and this note outlines a few aspects of its biology.

The Double-spurred Francolin is of Afrotropical origin and occurs in most of tropical western Africa. It is the only Moroccan representative of the genus *Francolinus* which contains 36 species in Africa and five in Asia. The tiny sedentary population north of the Sahara is geographically isolated from the tropical subspecies *F. b. bicalcaratus* and lives under different ecological conditions. Hartert (1917) described *F. b. ayesha* as slightly larger than *F. b. bicalcaratus*, paler above and with much reduced chestnut on the underparts.

The Double-spurred Francolin occurs in two disjunct areas in Morocco: Sous and coastal Meseta (Heim de Balsac & Mayaud 1962). Both populations are decreasing at an alarming rate. Thévenot (sine dato) and information from the Centrale Ornithologique Marocaine (Thévenot & Beaubrun in press) confirm my observations that the species has practically disappeared from Sous where 65 years ago it was common in riverine forests (Lynes 1925). The species is extinct in the forest of Mamora and has become rare everywhere else, except in the region south-east of Rabat, for example in the forests of Sidi Bettache or the Zaërs (Gooders & van den Berg 1989, Bergier & Bergier 1990).

The Double-spurred Francolin lives in semi-arid habitat where the winters are warm or temperate. Preferred areas in Morocco are dense matorrals with oleasters and pistachio trees, cork-oak and sandarac forest zones and riverine forests (Beaubrun & Thévenot 1983). It is known that the Dou-

ble-spurred Francolin only occurs in hilly country in densely vegetated humid ravines. However, when there is no disturbance from hunting, poaching or trespassing, it may also survive on plains with dense vegetation.

In the Rabat region, in 1987-88, the egg-laying period fell between mid-February and early June, with most birds starting in March-April. 4-8 eggs are laid in a ground nest hidden amongst vegetation of a few decimeters high. The nest has a diameter of c 25 cm and consists of a circular depression made by the bird and lined with dry leaves and twigs. Nearly 100% of the eggs hatch. The pulli, however, suffer a mortality of more than 50% during the first 2 weeks. Both parents take care of the young which are defended defiantly when threatened.

Captive breeding, as attempted at the 'La Gazelle Gibier' breeding station at Bouznika since 1989, can perhaps save the subspecies from extinction. However, the programme has just started and there are still many problems. In fact, the captive-bred birds are threatened by inbreeding. Furthermore, it is not certain what the results of any reintroduction into their preferred natural habitats will be since the birds are not being studied further at the moment.

It would be regrettable if the aims of the captive breeding programme are changed from the first and essential goal: the safeguarding of a rare bird which is an integral part of the natural heritage of Morocco.

In the Rabat area, thanks to restricted hunting, the prohibition of cattle grazing and the appointment of guards, the population has increased during recent years. As the Double-spurred Francolin is often mistaken for the Barbary Partridge *Alectoris barbara* and consequently shot, it would be desirable to extend the reserves with restricted hunting to areas where both species occur.

As the subspecies has suffered severely from degradation and destruction of habitat, the best solution for conserving the wild populations would seem to be not only improved protection for the birds, but also the conservation of their habitat.

References

- Beaubrun, P & Thévenot, M 1983. Statut et répartition actuelle des Galliformes, Charadriiformes et Columbigiformes nicheurs au Maroc. Symposium International sur la Gestion et la Conservation de la Faune Sauvage Méditerranéenne. Fès. Unpublished.
- Bergier, P & Bergier, F 1990. A birdwatcher's guide to Morocco. Perry.

9 Moroccan Double-spurred Francolin *Francolinus bicalcaratus ayesha*, Rabat, Morocco, July 1987 (*Nadia de la Perche*)



Gooders, J & van den Berg, A B 1989. De belangrijkste vogelgebieden in Europa. Ede.
Hartert, E 1917. *Francolinus bicalcaratus* and its races. *Novit Zool* 24: 290-292.
Heim de Balsac, H & Mayaud, N 1962. Les oiseaux du nord-ouest de l'Afrique. Paris.
Lynes, H 1925. L'ornithologie des territoires du Sous (Maroc du Sud). *Mém Soc Sci Nat Maroc* 13.
de la Perche, N 1990. Premières données sur la biologie du Francolin à double éperon du Maroc (*Francolinus*

bicalcaratus ayesha, Hartert, 1917). Rapport de l'étude effectuée en 1987 et 1988. Unpublished.
Thévenot, M sine dato. Atlas des oiseaux nicheurs du Maroc; résultats d'une enquête menée de 1981 à 1986. Unpublished.
Thévenot, M & Beaubrun, P in press. Compte-rendu d'ornithologie marocaine, année 1982. Documents de l'Institut Scientifique, Université Mohammed V, Rabat.

Nadia de la Perche, 8 rue de Tétouan, Rabat, Morocco

Ongewoon lichte Sneeuwgorz bij Sint Jacobiparochie in november 1989

Op 13 november 1989 om 15:00 in de Westhoek ter hoogte van Sint Jacobiparochie, Friesland, werden aan de voet van de Waddenzeedijk op de vaste vangplaats van Ringgroep Franeker met een slagnet 26 Sneeuwgorzen *Plectrophenax nivalis* gevangen waarvan er één direct opviel door zeer lichte veerpartijen. De vogel werd beschreven en gefotografeerd en, na geringd te zijn met ring Arnhem B735432, weer losgelaten.

KOP Kop en hals bruin met witte vlekking, gevormd door witte veren met licht geelbruine randen; oorstreek donkerder bruin, voorkruin met zwartbruine vlek.

BOVENDELEN Gestreept door zwarte mantel- en schouderveren met crème-witte randjes. Rug- en stuitveren wit met brede, licht geelbruine randen.

ONDERDELEN Borst wit met nauwelijks zichtbare, licht geelbruine borstband. Buik, flank en onderstaartdekveren wit.

VLEUGEL Handpennen grotendeels wit, alleen buitenste (p2-7, van buiten naar binnen genummerd) met zwart distaal gedeelte en met lichte zoom langs top; lengte van zwarte uiteinde naar binnen afnemend; p8 wit maar op uiteinde buitenvlag zwarte vlek. Armpennen wit. Tertiaals zwart met lichtbruine randen. Handdekveren en grote, middelste en kleine vleugeldekveren wit met vooral op grote dekveren lichtbruin was. Duimvleugel zwart.

STAART Middelste drie paar staartpennen (t1-3) zwart met lichtbruine zomen en top, t4-6 wit met aan top van buitenvlag zwart streepje langs schacht.

NAAKTE DELEN Iris donker. Snavel geel. Poot zwart.

BIOMETRIE Vleugellengte 115 mm. Gewicht 35 g.

Op grond van de achterhoofdveertjes en de middelste vleugeldekveren kon worden vastgesteld dat het een mannetje betrof (cf Jukema & Rijpma 1989). De ronde toppen aan de buitenste staartpennen duiden op een adulte vogel (Svensson 1984). De brede lichte randen aan de contourveren en de hand- en staartpennen wezen op een vers kleed

door de pas voltooide rui van zomer- naar winterkleed.

In het Westpalearticke gebied worden twee ondersoorten van de Sneeuwgorz onderscheiden: *P n insulae* (IJsland) en *P n nivalis* (Groenland, Spitsbergen, Scandinavië en het noorden van Rusland, oostelijk tot ver in Siberië).

Mannetjes van *P n insulae* hebben geheel donkere rugveren met mahoniebruine veerranden, terwijl de witte stuitvlek zeer klein is of ontbreekt (Salomonsen 1931, Vaurie 1959); deze ondersoort kan daarom worden uitgesloten.

Mannetjes van *P n nivalis* hebben in vers kleed gedeeltelijk of geheel witte stuitveren met licht geelbruine of lichtbruine veerranden welke later afslijten (Salomonsen 1931, Vaurie 1959). De Siberische populaties oostelijk vanaf het Petsjoragebied en de Oeral zijn beschreven als een aparte ondersoort *P n vlasowae* op grond van een gemiddeld iets grotere vleugellengte, lichtere bovendelen (beide geslachten) en een uitgebreide, ver op de rug doorlopende witte stuit (mannetjes) (cf Vaurie 1956, 1959). De vogel van Sint Jacobiparochie leek aanvankelijk, door de geheel witte rug en stuit, te voldoen aan de kenmerken van *P n vlasowae*. Echter, ook in het westelijk verspreidingsgebied van *P n nivalis* komen populaties en/of individuen voor met een grotere hoeveelheid wit op de vleugel en bovendelen, met name in hoogarticke gebieden zoals bijvoorbeeld Noordoost-Groenland, Spitsbergen en Franz Jozefland (Jon Fjeldsã in litt, Kees Roselaar in litt; zie ook Salomonsen 1931, 1947, Vaurie 1956, 1959). Een grote hoeveelheid wit op de stuit en rug is derhalve geen diagnostisch kenmerk voor een oostelijke (Siberische) herkomst. Waarschijnlijk op grond hiervan wordt *P n vlasowae* thans door Russische auteurs niet meer aanvaard en synoniem geacht met *P n nivalis* (eg, Stepanyan 1990).

Volgens een voor mannetjes Sneeuwgorzen ontwikkeld systeem om de hoeveelheid wit op



10-11 Sneeuwgors *Plectrophenax nivalis*, adult mannetje in winterkleed, Sint Jacobiparochie, Friesland, 13 november 1989 (Joop Jukema)



stuitveren, slagpennen, handpendekveren en staartpennen te scoren (cf Jukema & Fokkema in druk) behoorde de gevangen vogel overigens tot de allerlichtste, samen met een vogel uit Tromsø, Noorwegen.

Op grond van biometrische gegevens konden eveneens geen nadere conclusies getrokken worden; de maten van de verschillende ondersoorten vertonen daarvoor een te grote overlap (Salomonsen 1931, 1947). 197 in Nederland overwinterende mannetjes hadden een vleugellengte van 106-117 mm (Ringgroep Franeker); de gevangen vogel had een vleugellengte van 115 mm.

Ik dank Jon Fjeldså (Zoölogisch Museum, Kopenhagen, Denemarken) voor het bestuderen en het van commentaar voorzien van de dia's, en Kees Roselaar (CDNA en Zoölogisch Museum, Amsterdam) voor zijn opmerkingen en het verstrekken van gegevens.

Summary

UNUSUALLY PALE SNOW BUNTING AT SINT JACOBIPAROCHE IN NOVEMBER 1989 On 13 November 1989, a very pale adult male Snow Bunting *Plectrophenax nivalis* was trapped at Sint Jacobieparochie, Friesland. The bird had an extensive white rump-patch, extending far onto the back. The bird was similar to some descriptions of the

former Siberian subspecies *P n vlasowae* (which is no longer recognized and included in *P n nivalis* by, eg, Stepanyan 1990). It has been shown, however, that also in the western part of the breeding range of *P n nivalis*, some extremely 'white' individuals occur, rendering the presence of a large amount of white on rump and back not diagnostic for an eastern origin.

Verwijzingen

- Jukema, J & Fokkema, J in druk. Herkomst van in Nederland overwinterende Sneeuwgorzen *Plectrophenax nivalis*. Limosa.
- Jukema, J & Rijpm, U 1989. Bepaling van leeftijd en geslacht bij Sneeuwgorzen. Vinketouw 56: 16-20.
- Salomonsen, F 1931. On the geographical variation of the Snow Bunting (*Plectrophenax nivalis*). Ibis 13(l): 57-70.
- Salomonsen, F 1947. Fra Zoologisk Museum VIII; Snospurven (*Plectrophenax nivalis* L.) på Faerøerne. Dan Ornithol Foren Tidsskr 41: 217-221.
- Stepanyan, L S 1990. [Conspectus of the ornithological fauna of the USSR.] Moskou. [In Russian.]
- Svensson, L 1984. Identification guide to European passerines. Derde druk. Stockholm.
- Vaurie, C 1956. Systematic notes on Palearctic birds 23. Fringillidae: the genera *Emberiza*, *Calcarius*, and *Plectrophenax*. Am Mus Novit 1805: 25-27.
- Vaurie, C 1959. The birds of the Palearctic fauna. Passeriformes. Londen.

Joop Jukema, Haerdawei 44, 8854 AC Oosterbierum, Nederland

Kleine Goudplevier bij Abbega in november 1990

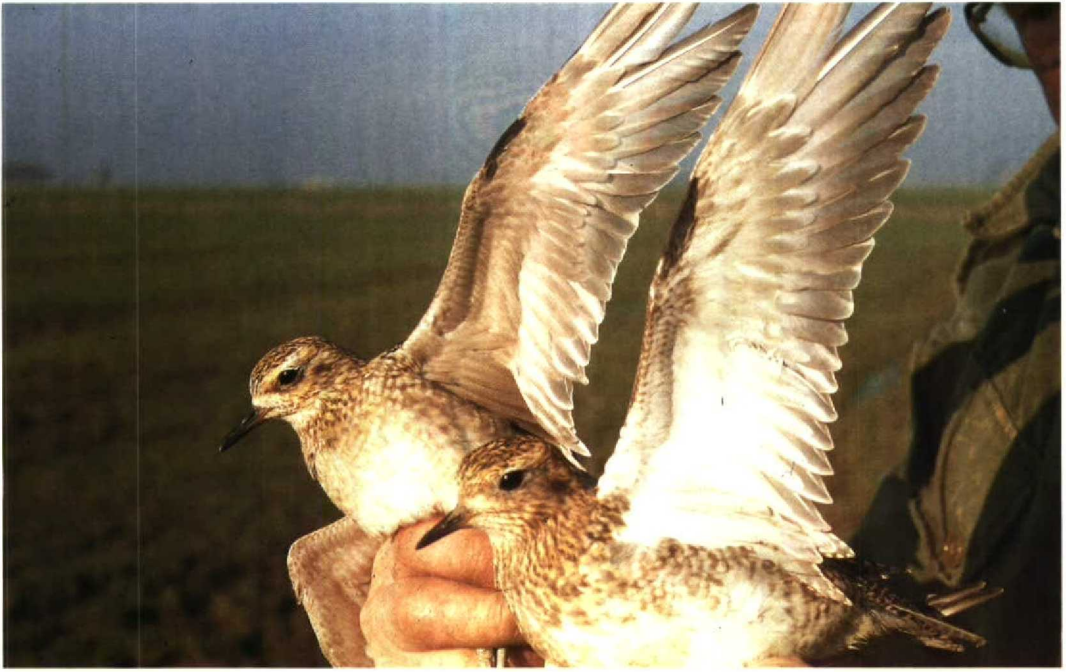
Op 8 november 1990 was Bram van der Veen aan het 'wilsterflappen' in de polders van Abbega, Friesland. Ondanks goede vangomstandigheden konden er maar weinig Goudplevieren *Pluvialis apricaria* worden gevangen. Om 14:00 hoorde BvdV een roep die iets afweek van het normale geluid van een Goudplevier. Achteloos bootste hij het geluid na op de wilsterfluit. Tot zijn verbazing reageerde de vogel meteen, vloog naar de opgestelde lokkers en liet zich vervolgens makkelijk vangen met het slagnet. Meteen bij het uit het net halen viel het BvdV op dat het een 'kleine goudplevier' was welke een nogal grijsachtige indruk maakte. Naar aanleiding van onderzoek naar mogelijke vangsten in het verleden van Kleine Goudplevieren *P fulva* (Jukema 1987, 1988) was onder wilsterflappers een afspraak gemaakt om vangsten van opvallend kleine goudplevieren te melden. Aangezien BvdV vermoedde met een Kleine Goudplevier te maken te hebben, werd de vogel ingekooid en bij thuiskomst werd Joop Jukema telefonisch ingelicht over

de vangst. Deze kon bij het zien van de donkergrijze oksel- en ondervleugeldekveren en door het meten van de vleugellengte (171 mm) en de tarsuslengte (45.5 mm) de determinatie als Kleine Goudplevier bevestigen. De volgende dag werd de vogel geringd (Arnhem K867893), beschreven en gefotografeerd, en bovendien getoond aan twee oudere wilsterflappers, Durk Posthumus en Duurt Postma, die beide in vroeger jaren een Kleine Goudplevier hadden gevangen (Jukema 1987). De vogel werd om 10:00 losgelaten bij Winsum, Friesland. Na enige malen het verenpak te hebben geschud tijdens het wegvliegen, won de Kleine Goudplevier snel hoogte en verdween zonder een geluid te maken in noordoostelijke richting.

Beschrijving

GROOTTE & BOUW Aanmerkelijk kleiner dan Goudplevier en deed eerder denken aan Tureluur *Tringa totanus*, vooral door tengere lichaamsbouw en relatief langere poten. Bij loslaten in vlucht kleiner en spitsler.

KOP & HALS Voorhoofd, teugel, kin en keel wit. Kruij geel gestreept en gevlekt met zwarte ondergrond. Opvallende wenkbrauwstreep, boven oog wit, voor en achter oog meer bruingeel gestreept. Oorstreek grijs met



12-13 Kleine Goudplevier *Pluvialis fulva* (links) en Goudplevier *P. apricaria*, Abbega, Friesland, 9 november 1990
(loop Jukema)



lichtgele streepjes, in midden donker vlekje. Achter- en voorhals licht geel gestreept met donkergrijze achtergrond.

BOVENDELEN Mantel, schouderveren en tertials zwartbruin, gemarkeerd met donkere en witachtige en gele vlekjes.

ONDERDELEN Borstveren met grijze grondkleur, gemarkeerd met donkere en lichtere vlekjes. Flank donkergrijs met dwarsgestreepte banen. Buik lichtgrijs.

VLEUGEL Arm- en handpennen donkerbruin, bovenvleugeldekveren bruin met lichte zomen. Oksel en ondervleugeldekveren donkergrijs, geleidelijk overgaand in grijze onderzijde van arm- en handpennen.

STAART Binnenste staartpennen donkerbruin met gele vlekjes, buitenste lichtbruin met lichte dwarsstreepjes.

NAAKTE DELEN Iris donkerbruin. Snavel zwart, aan basis en mondhoeken licht vleeskleurig. Poot blauwgrijs met zwarte nagels.

GELUID Afwijkend van Goudplevier, *tju-iet* met klemtoon op tweede lettergreep.

RUI & SLEET Buitenste handpennen licht gesleten. Geen actieve rui van arm-, hand- en staartpennen. Kop, hals, mantel en schouder deels met vers geruide veren, onderdelen met groot aantal ongeruide (juveniele) veren. **BIOMETRIE** Vleugellengte 171 mm, snavellengte 23.2 mm, kop+snavellengte 57.6 mm, tarsuslengte 45.5 mm, tarsus+middenteenlengte 76 mm. Gewicht 144 g.

Determinatie

De donkergrijze oksel- en ondervleugeldekveren sloten Goudplevier uit (Hayman et al 1986). De combinatie van vleugellengte en tarsuslengte sloten Amerikaanse Goudplevier *P dominica* uit (Glutz von Blotzheim et al 1975, Connors 1983, Roselaar 1990). Kenmerken van het verenkleed geven vaak geen uitsluitel door de aanwezigheid van vele kleurvariëaties veroorzaakt door leeftijd, ruipatroon en slijtage, uitgezonderd de mantel- en schouderveren van eerstejaars vogels. Bij de Amerikaanse Goudplevier verkleuren en slijten de gele vlekjes van het juveniele kleed sneller waardoor een donkere grijze mantel ontstaat die tot in december aanwezig blijft. Door de daarop volgende rui naar het eerste winterkleed wordt de mantel weer geler. De Kleine Goudplevier daarentegen ruit eerder een gedeelte van het juveniele kleed naar het eerste winterkleed waardoor een helderder geelachtig kleed blijft bestaan (Pym 1982, Roselaar 1990). Kop, hals, mantel en schouder van de gevangen vogel vertoonden een aantal vers geruide winterkleedveren.

Hoewel het verenkleed van de Kleine Goudplevier veel overeenkomst vertoonde met het winterkleed van Goudplevier, was de wenkbrauwstreep opvallender en uitgebreider. Een blauwgrijze pootkleur van de Kleine Goudplevier wordt in de literatuur nauwelijks genoemd; bij de Goudplevier is de pootkleur altijd zwartgrijs.

Borst, flank en buik vertoonden nog een groot aantal dwars gestreepte juveniele veren. Op grond hiervan betrof het derhalve een eerste-kalenderjaar vogel. De buitenste staartpen vertoonde een lichte streping aan de randen; ook dit wijst op een eerstejaars vogel (cf Kinsky & Yaldwyn 1981, Johnson & Johnson 1983).

Verspreiding en voorkomen

De broedgebieden van de Kleine Goudplevier bevinden zich in de toendrazone van Noord-Siberië ten oosten van het Yamal-schiereiland en in Alaska. De trek vanuit de broedgebieden vindt plaats over een breed front over Azië en de Stille Oceaan naar de overwinteringsgebieden welke zich uitstrekken vanaf India oostwaarts over Zuid-oostazië, Australië, Nieuwzeeland, vele Pacificse eilanden en de kustgebieden van Californië. In West-Siberië overlapt het broedgebied met dat van de Goudplevier.

Deze vangst betreft het 10e geval voor Nederland. Ook de negen voorgaande gevallen werden gevangen door wilsterflappers. De laatste vangst vond plaats in 1939 (cf Roselaar 1990); in die tijd werden 'kleine goudplevieren' vooral tijdens strenge weersomstandigheden met aanhoudende vorst en sneeuw gevangen (Jukema 1987, 1988).

In Europa is de Kleine Goudplevier (tot en met 1989) vastgesteld in de BRD (8 waarvan 6 in de vorige eeuw), Denemarken (2), Finland (13), Griekenland (1), Groot-Brittannië en Ierland (12), Italië (2), Malta (1), Noorwegen (3), Polen (4) en Zweden (5) (Alström et al 1991). Bovendien waren er in 1990 ook gevallen in de BRD, Egypte (3), Finland (3), Frankrijk, Groot-Brittannië en Ierland (2) en Zweden.

Summary

PACIFIC GOLDEN PLOVER NEAR ABBEGA IN NOVEMBER 1990 On 8 November 1990, a Pacific Golden Plover *Pluvialis fulva* was trapped near Abbega, Friesland. The bird was shown to other trappers to confirm the identification. It was identified by the grey axillaries and underwing-coverts and by measurements. The bird was kept overnight and was ringed, photographed and released the next day. This was the 10th record of Pacific Golden Plover for the Netherlands and the first since 1939.

Verwijzingen

- Alström, P, Colston, P & Lewington, I 1991. A field guide to the rare birds of Britain and Europe. Londen.
Connors, P G 1983. Taxonomy, distribution and evolution of Golden Plovers (*Pluvialis dominica* and *Pluvialis fulva*). Auk 100: 607-620.
Glutz von Blotzheim, U N, Bauer, K M & Bezzel, E 1975. Handbuch der Vögel Mitteleuropas 6. Wiesbaden.
Hayman, P, Marchant, J & Prater, T 1986. Shorebirds: an

- identification guide to the waders of the world. London.
- Johnson, O W & Johnson, P M 1983. Plumage-molt-age relationships in 'over-summering' and migratory Lesser Golden Plovers. *Condor* 85: 406-419.
- Jukema, J 1987. Was de Kleine Goudplevier (*Pluvialis fulva*) eens een talrijke doortrekker in Friesland? *Vannellus* 40: 84-99.
- Jukema, J 1988. Over de Aziatische Kleine Goudplevier *Pluvialis fulva* als doortrekker in Friesland. *Limosa* 61: 189-190.
- Kinsky, F C & Yaldwyn, J C 1981. The bird fauna of Nine Island, south-west Pacific, with special notes on the White-tailed Tropicbird and Golden Plover. *Natf Mus NZ Misc Ser* 2.
- Pym, A 1982. Identification of Lesser Golden Plover and status in Britain and Ireland. *Br Birds* 75: 112-124.
- Roselaar, C S 1990. Identification and occurrence of American and Pacific Golden Plover in the Netherlands. *Dutch Birding* 12: 221-232.

Joop Jukema, Haerdawei 44, 8854 AC Oosterbierum, Nederland
Bram van der Veen, Rige 22, 8617 LA Abbega, Nederland

Mystery photographs

44 From the combination of generally drab plumage, small size, small head, thin insectivorous bill and thin legs we can be fairly confident that last month's mystery bird is a *Phylloscopus* warbler. It is rather more difficult to tell exactly which one as it shows several rather contradictory features.

Looking at the picture critically, we can see a fairly dark slim bird with short wings and a comparatively long square-ended tail. There is little contrast between the upper- and underparts but there are bright feather-edgings on the secondaries. The head pattern is quite marked with a prominent eye-stripe, a long prominent supercilium reaching the bill and some shadowing above the supercilium on the lateral crown. The legs are thin and blackish and the bill is thin and appears to have a completely pale lower mandible. The general coloration and the short wings allow us to narrow the choice down to four species: Radde's Warbler *P schwarzi*, Dusky Warbler *P fuscatus*, Mountain Chiffchaff *P sidiannus* and Chiffchaff *P collybita* of one of the eastern subspecies *P c tristis* or *P c brevirostris* (although some may argue that the latter is a subspecies of Mountain Chiffchaff – or indeed that Mountain Chiffchaff is a subspecies of Chiffchaff!). But which is our bird?

Structurally, this bird seems wrong for Radde's Warbler which usually is more a pot-bellied bird with a relatively large head, thick pale legs and a stout bill, all lacking in this bird. Furthermore, the supercilium of Radde's appears much less obvious in front of the eye due to the fact that it is deep buff in this area and thus contrasts less but broadens and becomes more obvious above and behind the eye;

the mystery bird has a supercilium that is at least as obvious in front of the eye. However, the dark shadowing above the supercilium is odd. It is too prominent to be a photographic artefact and in the four species under discussion it is only prominently displayed by Radde's Warbler although many *Phylloscopus* warblers can show this less obviously as an effect of wear or erected feathers of the supercilium. The black legs should point towards Chiffchaff or Mountain Chiffchaff. Neither of the subspecies of Chiffchaff under discussion show such a prominent supercilium nor such an extensive pale area on the lower mandible (being usually restricted to a small area at the base of the lower mandible). Birds of *P c brevirostris* can be a similar colour to this but *P c tristis*, whilst as uniform as this bird, tends to be generally paler. Mountain Chiffchaff is rather more difficult to exclude. It can show a very prominent supercilium and a well-defined eye-stripe (cf *Br Birds* 81: plates 242, 308-309, 1988) and is not always the drab bird suggested by some authors. However, this too has a very restricted pale area at the base of the bill and (fortunately) does not occur in the area where this photograph was taken. In addition, both Chiffchaff and Mountain Chiffchaff tend to show quite sharp corners to the tip of the tail while those of our bird look more rounded.

We are left with Dusky Warbler although there are several unusual features for that species. Dusky Warblers rarely show legs as dark as this nor do they show such obvious dark shadowing above the supercilium. The edges of the secondaries are perhaps a little prominent but these are often the brightest part of the plumage and have been noted in several recent records submitted to the British



15 Dusky Warbler *Phylloscopus fuscatus*, Beidaihe, China, May 1990 (Colin Bradshaw)



16 Radde's Warbler *Phylloscopus schwarzi*, Beidaihe, China, May 1990 (Colin Bradshaw)

Mystery photograph 45. Solution in next issue



Birds Rarities Committee. However, the extent of the pale area on the lower mandible, the supercilium reaching right to the base of the bill with most contrast above and in front of the eye and the distinct rusty tones on the rear supercilium, the rounded tail corners, the thin legs and bill and the

general plumage tones showing no trace of green or olive are enough to convince me that this is a Dusky Warbler, a conclusion helped by the location!

This bird was photographed at Beidaihe, China, in May 1990. I would welcome comments on the unusual features displayed by this bird.

Colin Bradshaw, 9 Tynemouth Place, North Shields, Tyne and Wear NE 30 4BJ, UK

Birds in the CIS

Birds of the wetlands

There are certainly a large number of marshlands and wetlands across the vast expanse of the former USSR and many good birding areas to visit. Marshes occur in every geographical zone of the country and occupy c 10% of its territory. Marshes are called 'intrazonal elements' since they are not characteristic of any particular zone and occur in the taiga as well as in the deserts.

Large rivers flow through the CIS, fed by masses of springs and their larger tributaries which drain

vast areas of land. There are c 3 million rivers, more than 80% of which flow northwards and eastwards, joining consequently the Arctic and Pacific Oceans, and 2.8 million lakes with a total area of c 490 000 km². 14 lakes have a water surface larger than 1000 km². The marshes of different types occupy c 2 million km². Because of climatic conditions, most of them are within the forest zone. The marshiest areas are along the Pripyat river in Byelorussia, and in the West-Siberian and the Taimyr plains.

As for the birds of these areas, cranes and waders will come first. Almost all crane species live in

17 Pied Harrier *Circus melanoleucus*, Ussuriland, July 1985 (Yuri B Shibnev)





18 Japanese Crane *Grus japonensis*, lower reaches of Bikin river, Ussuriland, May 1983 (Yuri B Shibnev)



19 Hooded Crane *Grus monacha*, Bikin river valley, Ussuriland, May 1984 (Yuri B Shibnev)

20 White-tailed Plover *Chettusia leucura*, Bukhara region, Uzbekistan, May 1988 (Algirdas J Knystautas)





21 Great Black-headed Gulls *Larus ichthyæetus*, Bay of Sivash, Ukraine, May 1982 (V Siokhin)

22 Polivanov's Parrotbill *Paradoxornis polivanovi*, Lake Khanka, Ussuriland, June 1982 (Yuri B Shibnev)



marshes. In Arctic areas, Siberian White *Grus leucogeranus* and Sandhill Cranes *G canadensis* are breeding in the tundra while other species, including Common *G grus*, Hooded *G monacha*, White-naped *G vipio* and Japanese Cranes *G japonensis* occur in the marshes of temperate latitudes. Ussuriland, with its vast marshes and its great Khanka lowland, is a real paradise for exotic species of cranes. Japanese and White-naped Cranes breed mostly in Khanka lowland while Hooded Crane prefers the dense raised marshes of the taiga along the upper reaches of the larger rivers of the Sikhotealin mountains.

Southern marshes and islands in lakes and seas harbor large numbers of birds, mostly herons, waders, gulls and terns. 100 000s pairs of Mediterranean *Larus melanocephalus* and Slender-billed Gulls *L genei*, Sandwich *Sterna sandvi-*

censis and Caspian Terns *S caspia* breed in the Black Sea Nature Reserve. In the Volga delta, Russia, and Ili river delta, Kazakhstan, two species of pelicans are found breeding and enormous colonies of herons and cormorants are present in the Lenkoran' region of Azerbaydzhan. The Kurgal'dzino Nature Reserve, central Kazakhstan, has the northernmost colony of Flamingoes *Phoenicopterus ruber*.

Most important wetlands and marshes have been declared nature reserves as well as wetlands of international importance. Places like the Kandalaksha Bay in the White Sea, the Volga delta and the Black Sea Nature Reserve are all under protection. In other areas, like Lake Khanka, military interests overcame conservationists and it took a long time for a nature reserve to emerge there.

Algirdas J Knystautas, Russian Nature Tours, Achterom 31, 1621 KR Hoor, Netherlands

Recensies

J LUDWIG, H BELTING, A J HELBIG & H A BRUNS 1990. *Die Vögel des Dümmer-Gebietes. Avifauna eines norddeutschen Flachsees und seiner Umgebung*. Naturschutz und Landschaftspflege in Niedersachsen Heft 21. Niedersächsisches Landesverwaltungsamt – Fachbehörde für Naturschutz, Hannover. 231 pp. ISSN 0933-1247. ISBN 3-922-321-51-8. DEM 25.00.

Een wateroppervlak in het Europese binnenland kan, mits de entourage geschikt is, een verrassende variatie aan vogelsoorten aantrekken. Dit wordt opnieuw bevestigd door de recente avifauna (de vorige was van 1959) van het Dümmer-bekken, Nedersaksen, BRD, gelegen op c 35 km ten noordoosten van Osnabrück en 100 km van de Noordzeekust. Het gehele gebied bestaat uit een ondiep eutroof meer (het op een na grootste in het Noordwestduitse binnenland) dat wordt gevoed door diverse waterlopen en is omgeven door o.a. laagveengebieden en enkele kleinere hoogveenvlaktes. Deze gunstige condities hebben tot 1988 maar liefst 276 'wilde' vogelsoorten opgeleverd (ter vergelijking: in Twente is tot nu toe slechts één soort meer vastgesteld) waarvan 139 broedvogelsoorten. De afgelopen 60 jaar zijn 24 soorten als broedvogel (bijna) verdwenen, o.a. Roerdomp *Botaurus stellaris*, Watersnip *Gallinago gallinago*, Steenuil *Athene noctua* en Grauwe Klauwier *Lanius collurio*. Er zijn acht nieuwe broedvogelsoorten vastgesteld, zoals Grauwe Gans *Anser anser*, Rode Wouw *Milvus milvus*, Scholekster *Haematopus ostralegus*, Kramsvogel *Turdus pilaris* en Buidelmees *Remiz pendulinus*.

Het inleidende, prettig leesbare algemene deel gaat over het ontstaan van het gebied, klimaat en waterstand,

landbouw en natuurbescherming en is geïllustreerd met kaarten, tabellen, grafieken en 20 landschapsfoto's in kleur. Op een hiervan staan Kieviten *Vanellus vanellus* als figuren; verder is er merkwaardig genoeg geen vogelfoto of -tekening in het fraai uitgevoerde boek te vinden, of het moet de kwalitatief armoedige aquarel met Futen en Zwarte Sterns op de omslag zijn die nogal uit de toon valt.

Het tweede deel, de becommentarieerde soortenlijst, is voorzien van mooie plattegronden in kleur, handige tabellen en dergelijke. Het broedvogelbestand en het aantal algemenere doortrekkers blijken indrukwekkend, evenals de kwantiteit en 'kwaliteit' van schaarse of zeldzame soorten. Het gebied was in 1984 goed voor de eerste Witstaartkievit *Chettusia leucura* van de BRD terwijl ook Steppekiekendief *Circus macrourus*, Schreeuw-Aquila *Aquila pomarina* en Bastaardarend *A clanga*, Steenarend *A chrysaetos*, Klein *Porzana parva* en Kleinste Waterhoen *Porzana pusilla*, Kleine *Tetrax tetrax* en Grote Trap *Otis tarda*, Breedbekstrandloper *Limicola falcinellus* en Grote Franjepoot *Phalaropus tricolor* er mogen zijn. Naast landelijke zeldzaamheden vallen binnenland-delicatessen als IJseend *Clangula hyemalis*, Drieteenstrandloper *Calidris alba* en Drieteenmeeuw *Rissa tridactyla* op. Merkwaardig genoeg is er nooit een Roodkopklauwier *Lanius senator* vastgesteld. In enkele gevallen (Bijeneter *Merops apiaster* en Scharrelaar *Coracias garrulus*) hebben de auteurs waarnemingen van net buiten het eigenlijke gebied opgenomen.

De documentatie van juist dergelijke soorten roept vragen op. Bij enkele landelijke zeldzaamheden als Witstaartkievit, Grote Franjepoot en Roodstuitwaluw *Hi-*

rundo daurica is vermeld dat zij door de Duitse 'Seltenheitausschuss' zijn aanvaard maar het oordeel van de Duitse commissie (waar co-auteur Helbig deel van uitmaakt) ontbreekt bij waarnemingen van bijvoorbeeld Steppekieviet *Chettusia gregaria*. De kritische kanttekening bij de vele meldingen van Poelsnippen *G media* (waaronder een groep van 26 tussen Watersnippen!) is natuurlijk terecht maar welke ervan zijn aanvaardbaar? Aan het eind van het boek is een lijst opgenomen met gevallen van o.a. Slangarend *Circaetus gallicus*, Grote Pieper *Anthus richardi* en Siberische Lijster *Zoothera sibirica* waarvan determinatie of herkomst onbetrouwbaar zijn bevonden. Door de Duitse commissie? En op wiens oordeel is de lijst met 'escapes' (oa Roze Pelikaan *Pelecanus onocrotalus*) gebaseerd?

Zeker zo ingewikkeld ligt het bij waarnemingen van voor het binnenland zeldzame soorten die, althans in Nederland, niet altijd worden ingebracht door waarnemers met voldoende ervaring buiten de eigen regio en die een vertekend beeld kunnen opleveren. De presentatie van zulke gevallen is in deze uitgave nogal onevenwichtig; soms wordt wel, soms niet de aanwezigheid van beschrijving of foto's vermeld. Men zou wensen dat met sommige gevallen van – een selectie – Dwerggans *A erythropus*, Grauwe Franjepoot *P lobatus*, Rosse Franjepoot *P fulicarius*, de al gemelde Drieteenmeeuw, Lachstern *Gelochelidon nilotica* en Grote Stern *Sterna sandvicensis* voorzichtiger zou zijn omgegaan. De betrouwbaarheid van dergelijke waarnemingen wordt nu kennelijk bepaald door de auteurs die geen nadere verantwoording afleggen.

Het is jammer dat in de meeste landen geen regionale beoordelingscommissies zijn die waarnemingen van nationale zeldzaamheden doorsturen naar de landelijke commissie en die meldingen van regionale zeldzaamheden zelf kritisch bekijken. Ook in Nederland, waar voorzover ik weet alleen in Twente zo'n commissie bestaat, zouden streek-avifauna's inhoudelijk aan waarde winnen als berichten over voor de desbetreffende regio schaarse of zeldzame soorten werden behandeld door een groep determinatie-deskundigen.

Dit boek, dat conform de opzet goede diensten kan bewijzen aan natuurbeschermers en landschapsplanologen, maakt – behalve bovenstaande – duidelijk dat regelmatig bezoek aan een 'local patch' niet alleen goed inzicht geeft in het voorkomen van regelmatige broed- en trekvogels en zomer- en wintergasten maar dat de volhouder zeker af en toe wordt getraceerd op een opwindende *rara avis*. PAUL KNOLLE

C M PERRINS, J-D LEBRETON, & G J M HIRONS (EDITORS) 1991. *Bird population studies. Relevance to conservation and management*. Oxford University Press, Oxford. 683 pp. ISBN 0-19-857730-3. GBP 50.00.

In December 1988, a number of the world's leading experts in bird population biology gathered at 'Station Biologique' in the Camargue, France, to discuss the numerous factors that influence wild bird populations.

This book contains a compilation of the 30 papers that were presented at this meeting through the combined talents of over 40 of the participants. The necessity for the meeting (and for future such meetings) was stimulated by the publication in 1988 of the ICPB world checklist of bird species in which some 11% were described as threatened with extinction. In order to ensure the survival of many of these endangered species man's intervention is required. However, our present limited knowledge of bird population sizes and how they are controlled places a severe restriction on our ability to conserve species and, indeed, to manage populations of pest species. This conference served as a first step to alleviate this restriction.

The papers are, of course, academic in nature and the contributors come from all over the globe but it is by no means the case that all of them originate from universities or biological research stations. Some of the papers were given by, for example, people employed by conservation bodies such as the RSPB, Wetlands and Wildfowl Trust and ICPB. Most of the papers are very well written and easy to follow. The contributions are grouped into five categories: a comparative approach to identify factors limiting population size and species diversity, the estimation of important parameters, a number of studies of individual species or groups of species (eg, seabirds), the management of species in practise (pest, game and threatened species) and a category headed 'Further Issues' containing papers that don't easily fit into any of the other categories. There are many good papers to be found in this book but for me the highlights included *The effect of predation on the numbers of Great Tits* (McCleery & Perrins), *Population studies of White Storks in Europe* (Barlein), *Population and contamination studies in coastal birds* (Becker), and *Conserving threatened species: an overview of the species and threats* (Rands).

Overall, *Bird population studies* is a superb piece of work, although I do not think that it will appeal to many readers of Dutch Birding. However, if you are involved in practical conservation and management of bird populations this is something for you. Also, students embarking on research into bird populations and dynamics will find this book invaluable as a consequence of the hundreds of relevant references contained within. GRAHAM J HOLLOWAY

E P R POORTER 1991. *Bewick's Swans* *Cygnus columbianus bewickii*, an analysis of breeding success and changing resources. Flevovericht 324. Rijkswaterstaat, Directie Flevoland, Lelystad. 66 pp. ISBN 90-369-1078-1.

Enkele grote vogelsoorten die in Westeuropa overwinteren hebben gedurende de afgelopen decennia veranderingen te verwerken gehad met betrekking tot hun voedsel. Zo werd de Rotgans *Branta bernicla* plotseling geconfronteerd met het verdwijnen van zeegras *Zostera* en de Kraanvogel *Grus grus* ziet de bestanden van kurkeik *Quercus suber* in de Estremadura, Spanje, met lede ogen omgehakt worden. Het onderhavige refereert over de Kleine Zwaan *Cygnus columbianus bewickii* is ontspro-

ten uit het dramatisch verdwijnen van fonteinkruid *Potamogeton* uit het IJsselmeer.

Sinds 1968 heeft de Kleine Zwaan in Nederland geleerd zijn voedsel op het droge te vinden; aanvankelijk was dit gras, later kwamen daar ook resten van de aardappel- en suikerbietenooft bij. In hetzelfde jaar is er ook een omslag vast te stellen in het voortplantingssucces

doordat de legselgrootte met gemiddeld één ei verminderde. Er wordt een analyse gemaakt van de bestanddelen van het vroegere en het huidige wintervoedsel. Dat de populatie van de Kleine Zwaan toch iets toegenomen is, is te danken aan de verminderde jachtdruk. KLAAS J. EIGENHUIS

DBA-nieuws

Belgian Birding Magazine De uitgever van Belgian Birding Magazine heeft zich helaas genoodzaakt gezien met de publicatie van het tijdschrift te stoppen. Omdat hierdoor een leemte is ontstaan in de presentatie van vogelnieuws uit België, is besloten dat waarnemingen van zeldzame en interessante soorten in België met ingang van het april-nummer van Dutch Birding weer door Gerald Driessens in de rubriek 'Recente meldingen' zullen worden gepubliceerd. Voor de overzichtelijkheid zullen de Nederlandse en Belgische waarnemingen apart worden behandeld. Een logische consequentie is dat Dutch Birding ook in andere zin weer ruimer aandacht zal besteden aan bijzondere Belgische vogelwaarnemingen. Bovendien heet de BBM-vogellijn nu weer Dutch

Birding-vogellijn (03-4880194; vanuit Nederland 09-32-34880194).

Dutch Birding-vogelgids over jagers De uitgever Ger Meesters brengt in 1992 in samenwerking met Dutch Birding een vogelgids over de herkenning van jagers *Stercorarius* op de markt. De gids, van de hand van Klaus Malling Olsen, verschijnt in Nederlandse bewerking en is rijk geïllustreerd. Hij is bedoeld als begin van een op een breed vogelaarspubliek gerichte serie publicaties over onder andere vogelherkenning. Voor DBA-begunstigers zal bij bestelling via Dutch Birding een bijzonder tarief gelden. In het komende nummer van Dutch Birding volgt nader nieuws.

Recent WP reports

This review of recent reports of rare and interesting birds in the Western Palearctic refers mainly to **September-December 1991** and focusses on north-western Europe. Moreover, recent news about not-so-recent records is included. Some interesting records outside the Western Palearctic are mentioned as well. The records are largely unchecked, not authenticated.

A **Pied-billed Grebe** *Podilymbus podiceps* was reported from Crianlarich, Central, Scotland, on 14-15 October. The first **Black-browed Albatross** *Diomedea melanophrys* for Denmark was present at Ørhage, Jylland, on 23 September. The second for France was reported off Dunkerque, Nord, on 11 September. In Ireland, a **Soft-plumaged Petrel** *Pterodroma mollis* was reported from Galley Head, Cork, on 17 September, following a well-described sighting on 20 August at St John's Point, Down. There was also a report of two birds passing northward off Flamborough Head, Humberside, England, on 6 September. **Bulwer's Petrels** *Bulweria bulwerii* were reported from Hornsea, Humberside, on 8 September, and two were seen at close distance from a boat off Ålesund, Norway, on 26 October. On 4 November, a **Red-billed Tropicbird** *Phaethon aethereus* was seen from North Beach, Eilat, Israel. On 24-26 October, a **Double-**

crested Cormorant *Phalacrocorax auritus* was photographed on Mosteiros, Sao Miguel, Azores. In the first week of December, a juvenile **Red-breasted Goose** *Branta ruficollis* with a flock of Pintails *Anas acuta* was discovered near Riyadh, constituting the first record for Saudi Arabia. A male **American Black Duck** *A. rubripes* was present at Eide, Møre og Romsdal, Norway, on 8-9 September. At Sidi Bou Rhaba, Morocco, 500 **Marbled Ducks** *Marmaronetta angustirostris* were counted on 18 December and another 500 were counted in the Sidi Moussa area on 20 December. An adult male **Ring-necked Duck** *Aythya collaris* remained from 30 October to at least 15 December at Merja Khallouffa, Morocco. A male **Lesser Scaup** *A. affinis* returned to Oxford Island, Armagh, Ireland, and was still present in December. A male **Barrow's Goldeneye** *Bucephala islandica* returned to Trondheim, Norway, in November and remained into January 1992. Two adult **Black Vultures** *Aegypius monachus* at Riyadh, Saudi Arabia, on 9 December, were still present in January 1992. A **Long-legged Buzzard** *Buteo rufinus* was seen at Falsterbo, Skåne, Sweden, on 21 October. At the same locality, an adult **Imperial Eagle** *Aquila heliaca* was seen on 28 September. A **Sora** *Porzana carolina* at Porth Hellick Pool, St Mary's, Scilly, during 4-31 October, was the 11th record for Britain. On



23 Laughing Gull *Larus atricilla*, Walcott, Norfolk, Britain, December 1991 (David Tipling)



24 Black-throated Thrush *Turdus ruficollis*, first-winter male, Sjaelland, Denmark, December 1991 (Jens F Thomsen)

25 Sora *Porzana carolina*, St Mary's, Scilly, Britain, October 1991 (David Tipling)



17 September, a first-summer **Sandhill Crane** *Grus canadensis* was discovered at Exnaboe, Sumburgh, Shetland, Scotland, where it remained until 27 September when it was seen flying off in south-eastern direction. Presumably, the same bird reappeared at Paesens, Friesland, Netherlands, on the land of an unco-operative farmer, on 28-30 September (cf Dutch Birding 13: 224-225, 227, 1991). Despite the existence of a Siberian breeding population east of Indigirka delta (150°E), this bird is generally believed to be of American origin. There have been three previous records of this species in Europa, at Galley Head, Cork, on 11-14 September 1905, at Akraberg, Suduroy, Faeroe Islands, on 14 October 1980 and on Fair Isle, Shetland, on 26-27 April 1981. On 15 October, a first-year **Semipalmated Plover** *Charadrius semipalmatus* was photographed at Faja Grande, Flores, Azores. Between mid-August and December, at least 14 **American Golden Plovers** *Pluvialis dominica* were reported from the British Isles, among which a few long-staying individuals such as a juvenile in Scilly between 22 September and 17 October. From 15 September to late December, up to four were present in the Canary Islands. In Ireland, an adult **Pacific Golden Plover** *Pfulva* was found at Kinsale Marsh, Cork, on 5-6 October, and possibly the same bird was (with an American Golden Plover) at Inchydoney, Cork, on 18 October. There was (only) one report of Pacific Golden Plover from England: a juvenile at Cley, Norfolk, on 3-6 December. In the Netherlands, adult Pacific Golden Plovers were present at Middelburg, Zeeland, on 13-18 September (the identification of this bird is still under discussion), and on Texel, Noordholland, from 20 September to 5 October. The first **Red-wattled Plover** *Hoplopterus indicus* for Israel was at Eilat on 28-29 December. From 19 September to 6 October, a juvenile **Great Knot** *Calidris tenuirostris* was seen by many birders in the Netherlands, first at Oostvaardersdijk, Flevoland, and later at Camperduin, Noordholland. It was only the sixth (accepted) record of this species for the WP and possibly the first of a juvenile. On 6 November, a Great Knot was reported from Tel Aviv, Israel. The presence of a Great Knot in November at Tarut, north-eastern Saudi Arabia, was not surprising considering recent spring records in this area (cf Dutch Birding 13: 155, 1991). If accepted, a **White-rumped Sandpiper** *C fuscicollis* in Hainaut, on 28 September, will be (only) the first for Belgium. **Stilt Sandpipers** *Micropalama himantopus* were found at Roscarberry, Cork, on 19 September, and at three places in western France in August-September. A **Long-billed Dowitcher** *Limnodromus scolopaceus* was present on 4-5 November between Oualidia and Sidi Moussa, Morocco. Since 23 October one and from 13 December onwards at least two **Slender-billed Curlews** *Numenius tenuirostris* were wintering for the fifth year in succession (or even longer) at Merja Zerga, Morocco. An **Upland Sandpiper** *Bartramia longicauda* was reported from Dursley Island, Cork, on 18-25 September. During October, 10 **Marsh Sandpipers** *Tringa stagnatilis* were counted between Oualidia and Sidi Moussa, and on 20 December 12 in the same area. Besides, two were seen at Merja Zerga on 15 December. On 4 November one and on 5 November two

Lesser Yellowlegs *T flavipes* were observed between Oualidia and Sidi Moussa. In September-October, no less than 18 **Wilson's Phalaropes** *Phalaropus tricolor* were reported from the British Isles and five from France. The first **Laughing Gull** *Larus atricilla* for Norfolk, a confiding first-winter, arrived on Christmas day at Walcott and remained into January 1992. Other December Laughing Gulls were a first-winter at Drogheda, Louth, Ireland, and a second-winter at Point of Ayr, Clwyd, Wales. There were two records in England of **Franklin's Gull** *L pipixcan* (the rarest Nearctic gull species in the WP): an adult at Teesside, Cleveland, and (probably the same) at Spurn, Humberside, between 28 August and 4 September, and an adult wandering in Yorkshire, from 8 November to 8 December. A juvenile **Sabine's Gull** *L sabini* on 15-25 September at Orimattila near Lahti was only the third record for Finland. Two **Roseate Terns** *Sterna dougallii* on 14 June 1991 at Haringvlietluisen, Zuidholland (constituting the 12-13th records for the Netherlands), appeared to have been ringed as chick on 12 and 26 July 1989 at Rockabill, Balbriggan (near Dublin), Ireland. On 22-23 October, a **Forster's Tern** *S forsteri* was reported from Penmon Point, Anglesey, Gwynedd, Wales. From at least 14 December to mid-January 1992, two first-year **Whiskered Terns** *Chlidonias hybridus* were wintering at Lelystadhaven, Flevoland, Netherlands, constituting the first winter record of this species for north-western Europe. On 14 December, four **White-winged Black Terns** *C leucopterus* were present at Merja Zerga. In Britain, a **Yellow-billed Cuckoo** *Coccyzus americanus* was found dead on North Ronaldsay, Orkney, on 25 September, and another one reportedly was picked up moribund at Oxted, Surrey, on 17 October. On 8-10 November, a **Chimney Swift** *Chaetura pelagica* was flying around at a carpark in St Andrews, Fife, Scotland. There have been four accepted records of this species in England (and Europe), all from Cornwall and Scilly since 1982, between 18 October and 9 November; a fifth record from Scotland on 5 November 1983 is still under consideration. On 1 November, a **Little Swift** *Apus affinis* was reported from Fair Isle. This autumn showed an exceptional influx of at least six **Pechora Pipits** *Anthus gustavi* into Shetland during 12-24 September. The first for Sweden was trapped at Stora Fjäderägg, Västerbotten, on 5 September and stayed until 20 September, and another one was trapped on Lista, Norway, on 21 September. The eighth **Siberian Accentor** *Prunella montanella* for Sweden was trapped on 13 October at Landsort, Södermanland. A first-winter female **Siberian Rubythroat** *Luscinia calliope* on Norrskär, Åland, on 15 October, was the first record for Finland. Along the Gulf coast at Jubayl, Saudi Arabia, two male **Eversmann's Redstarts** *Phoenicurus erythronotus* were wintering. Because of moderate weather conditions in Finland, a female **Redstart** *P phoenicurus* managed to survive until January 1992 near Helsinki. Britain experienced an unprecedented influx of at least 35 **Siberian Stonechats** *Saxicola torquata maura* between 29 September and 27 October. An **Isabelline Wheatear** *Oenanthe isabellina* was present on St Agnes and Gugh, Scilly, during 12-26 October. Four **Pied Wheatears** *O pleschanka* were seen



26 Red-wattled Plover *Hoplopterus indicus*, Eilat, Israel, December 1991 (*Hadoram Shirihai*) 27 Pied Wheatear *Oenanthe pleschanka*, Lothian, Britain, October 1991 (*Colin Bradshaw*) 28 Lanceolated Warbler *Locustella lanceolata*, Zeebrugge, Westvlaanderen, Belgium, 5 October 1991 (*Luc Verroken*) 29 Siberian Rubythroat *Luscinia calliope*, first-winter female, Norrskär, Finland, 15 October 1991 (*Jouni Riihimäki*)





30 Desert Wheatear *Oenanthe deserti*, Zeebrugge, Westvlaanderen, Belgium, October 1991 (Patrick Beirens)

31 Gray-cheeked Thrush *Catharus minimus*, Scilly, Britain, October 1991 (Colin Bradshaw)



in Britain: at Sumburgh, on 9-13 October, at Lerwick, Shetland, on 16-17 October, at Thornton Loch, Lothian, during 27-30 October, and at Penare, Cornwall, during 1-5 November. This species was also recorded in Finland, Sweden and Denmark, respectively, on Norrkär on 10 October, on Gotland on 12 October, and on Christiansø from 27 October to 1 November. The first **Desert Wheatear** *O deserti* for Belgium, a first-winter male, stayed at Westdam, Zeebrugge, Westvlaanderen, during 13-15 October. Britain had a total of six Desert Wheatears. Finland's first **Rock Thrush** *Monticola saxatilis* was at Hailuoto near Oulu from 21 October to 5 November. A **White's Thrush** *Zoothera dauma* was hiding itself at Brora, Highland, Scotland, on 27-29 September. Another one was seen on 14 November near Cedyňa, north-western Poland. Nearctic thrushes included a **Swainson's Thrush** *Catharus ustulatus* on St Mary's on 7-9 October, and five **Gray-cheeked Thrushes** *C minimus* on St Agnes on 22-26 September and 16-17 October, on St Mary's on 17-20 and 18 October, and at Loop Head, Clare, Ireland on 12-13 October. Up to three **Eye-browed Thrushes** *Turdus obscurus* were seen in Scilly between 12 and 18 October. A **Black-throated Thrush** *Turdus ruficollis* stayed on Utsira, Norway, on 1-9 October, and a first-winter male (fourth record) in a garden at Frederiksværk, Sjaelland, Denmark, on 11-15 December. Israel had a first record of **Pallas's Grasshopper Warbler** *Locustella certhiola* at Hat Seva on 23-25 October. The first Pallas's Grasshopper Warbler for the

Netherlands was trapped at Castricum, Noordholland, on 5 October. On the same day, the second **Lanceolated Warbler** *L lanceolata* for Belgium showed itself to many observers at Zeebrugge. Between 28 September and 10 October, three Lanceolated Warblers were found on Fair Isle, and there was one on Blakeney Point, Norfolk, England, on 29-30 September. The third Lanceolated Warbler for Norway was on Utsira on 6 October, and in Denmark one was found dead at Blåvand lighthouse, on 9 October. **Paddyfield Warblers** *Acrocephalus agricola* seem to be on the increase. At the new Rumanian ringing station near Istria, Mellan, south of Danube delta, more than 400 were trapped between 8 August and 13 September. Breeding is suggested for Finland, where four juveniles were ringed at Salo on 10 August, and the Baltic countries. There were several records in western Europe: in July two were trapped in France, on 8 September one was found dead in Ireland (second record), on 18 September one was trapped at Mechelen, Antwerpen (fifth record), and on 19 October one was trapped on Öland, Sweden (12th record) (see also Dutch Birding 13: 226, 1991). On 23 September, the first **Booted Warbler** *Hippolais caligata* for Egypt was bought at the Rosetta bird market. It was 12 years ago when Britain had a 'twitchable' **Desert Warbler** *Sylvia nana*. This autumn, however, this species could be seen at Flamborough Head, from 13 October to 5 November, at Bembridge, Foreland, Wight, from 27 October to 9 November, and at Seasalter, Kent, on 3-5 November. These were the seventh to ninth

32 American Golden Plover *Pluvialis dominica*, juvenile, Scilly, Britain, October 1991 (David Tipling)



records. The 11th record for Sweden was at Bröttorpsören, Öland, on 16-21 October. From 27 December to 2 January 1992, a **Lesser Whitethroat** *S curruca* showing characters of the eastern subspecies *S c blythi* was foraging at Professor K H Voous's feeding table in Huisen, Noordholland, Netherlands. A record total of 23 **Radde's Warblers** *Phylloscopus schwarzi* was found in Britain between 5 October and 10 November (beating the 21 in 1988). If accepted as a wild bird, a first-winter male **Mugimaki Flycatcher** *Ficedula mugimaki* at Stone Creek, Humber-side, on 16-17 November, will be the first WP record of this eastern Asian migrant. In Sweden, a hybrid **Blue Tit x Azure Tit** *Parus caeruleus x cyanus* was trapped at Landsort on 16 October. In the Netherlands, two days earlier, on 14 October, a bird clearly showing characters of Azure Tit was briefly seen by three birders during the Euro Bird Week on Texel. During 1-3 November, an **Isabelline Shrike** *Lanius isabellinus* was present near Ajaccio, Corsica, France. There were five records of this species in all corners of Britain between 12 October and 2 November. More than 70 **Dead Sea Sparrows** *Passer moabiticus* near the Jubayl golf-link in November, apparently constituted the first record for Saudi Arabia. If accepted, a **Nashville Warbler** *Vermivora ruficapilla* briefly seen in Cot Valley, Cornwall, on 3 October, will be the first for the WP. A **Blackpoll Warbler** *Dendroica*

striata was present on Fair Isle on 30 September. Other peculiar winter birds near Helsinki in December included two **Scarlet Rosefinches** *Carpodacus erythrinus* (of which one was still present in January 1992) and a **Little Bunting** *Emberiza pusilla*. On 7 November, an immature Little Bunting was discovered at Cap Blanc, Nouadhibou, Mauritania. A male **Red-headed Bunting** *E bruniceps* arrived on Helgoland, Schleswig-Holstein, FRG, on 3 September. A first-winter male **Rose-breasted Grosbeak** *Pheucticus ludovicianus* was reported from eastern England on 5-7 November. The first mainland **Bobolink** *Dolichonyx oryzivorus* for Britain was at Soar Warren, Devon, on 17-23 September. This species was also present in Scilly on 11-15 October.

For a number of reports, publications in Birding World, British Birds, Dutch Birding, Irish Birding News, Limicola and Vår Fågelvärld were consulted. I wish to thank Peter Barthel, Ruud van Beusekom, Pieter Bison, Colin Bradshaw, Gerald Driessens, Guus van Duin, Ton Eggenhuizen, Guido Keijl, Lasse Laine, JM van Muiswinkel, Jyrki Normaja, Gerald Oreeel, Adri Remeeus, Jouni Riihimäki, Paul Schrijvershof, Tom van Spanje, Tadeusz Stawarczyk, Peter Symens and Luc Verroken for their help in compiling this review.

Arnoud B van den Berg, Duinlustparkweg 98, 2082 EG Santpoort-Zuid, Netherlands

Recente meldingen

Dit overzicht van recente meldingen van zeldzame en interessante vogels in Nederland beslaat voornamelijk de maanden **november** en **december 1991**. De vermelde gevallen zijn merendeels niet geverifieerd en het overzicht is niet volledig. Alle vogelaars die de moeite namen om hun waarnemingen aan ons door te geven worden hartelijk bedankt.

Waarnemers van soorten die worden beoordeeld door de Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna wordt verzocht hun waarnemingen zo spoedig mogelijk toe te zenden aan: CDNA, Postbus 45, 2080 AA Santpoort-Zuid, Nederland. Hiertoe gelieve men gebruik te maken van CDNA-waarnemingsformulieren die eveneens verkrijgbaar zijn bij bovenstaand adres.

DUIKERS TOT VALKEN De enige **Ijsduiker** *Gavia immer* die voor lange tijd ergens aanwezig was verbleef vanaf 23 november in de omgeving van de pieren van IJmuiden Nh. Tevens werden er Ijsduikers gezien op 5 november langsvliegend bij Egmond aan zee Nh en bij Camperduin Nh, op 19 november in het Sloegebied Z, op 3 december langs de Brouwersdam Zh en vanaf 27 december bij Vlissingen Z. Op 3 november vlogen er **Grauwe Pijlstormvogels** *Puffinus griseus* langs IJmuiden en Terschelling Fr. Een uitgeput **Stormvogeltje** *Hydrobates pelagicus* werd op 2 november gevonden op het strand

bij Valkenisse Z. Twee langsvliegende exemplaren werden gemeld van de Schoorsterpollen te Ternaard Fr op 24 december. **Vale Stormvogeltjes** *Oceanodroma leucorhoa* werden gezien op 9 november bij Scheveningen Zh en Schiermonnikoog Fr (drie) en op 20 december bij Callantsoog Nh en Camperduin. Op 9 november verbleef een **Kuifaalscholver** *Phalacrocorax aristotelis* in de haven van Lauwersoog Gr en werden twee langsvliegende exemplaren gezien bij Westkapelle Z. Vanaf 10 november bleven soms één, soms twee Kuifaalscholvers aanwezig in de omgeving van Vlissingen. In de omgeving van De Braakman Z zaten twee **Koereigers** *Bubulcus ibis* van 10 tot 24 november. Op 30 november werd een Koereiger waargenomen bij Oudeschild op Texel Nh. Werden op 14 november twee **Kleine Zilverreigers** *Egretta garzetta* gezien in de omgeving van vliegveld Midden-Zeeland Z, een dag later zat er nog één, die tot het eind van het jaar aanwezig bleef. Op 12 december werd bij Hazerswoude Zh een **Grote Zilverreiger** *E alba*. Ook bij Nuland Nb was vanaf het eind van het jaar weer een exemplaar aanwezig. De overwinterende **Ooievaars** *Ciconia ciconia*, bijvoorbeeld drie exemplaren op 11 december bij Strijen Zh, zijn een hele aanwinst voor de Nederlandse avifauna. Op 11 november werd een overvliegende **Flamingo** *Phoenicopterus ruber roseus* gezien bij Koudekerke Z. In november werden **Dwerg-**

ganzen *Anser erythropus* uitsluitend gemeld uit Friesland en wel op 3 november twee in de Kollumerwaard Fr, van 9 november tot in december vier bij Anjum Fr en op 30 november vier bij Hindeloopen Fr. Tussen 8 en 16 december werden regelmatig maximaal drie exemplaren opgemerkt bij Strijen, op 14 december één bij Broekhuizenvorst L en op 24 december één bij het Leekstermeer Gr. Op 25 november werden acht **Sneeuwganzen** *A caerulescens* gezien in de noordwesthoek van de Noordoostpolder Fl. Op 16 december verbleef daar een groep van zeven exemplaren. Op 26 november werden twee Sneeuwganzen gezien op Schiermonnikoog en (nog steeds) bij Sint Kruis Z. Verder werden duo's gezien, langs Scheveningen vliegend op 6 december en bij Den Bommel Zh op 10 december. Wellicht interessant is de waarneming van vier exemplaren die op 21 december uit zee kwamen aanvliegen aan de noordkant van Texel. Uiteraard bleef de **Ross' Gans** *A rossii* bij Stellendam Zh en Stad aan 't Haringvliet Zh de gehele periode present. Zonder strenge vorst weinig **Witbuikrotganzen** *Branta bernicla hrota*, getuige het geringe aantal waarnemingen. In november maximaal vier op Wieringen Nh, op 3 december bij Ouddorp Zh, op 18 december langsvliegend bij Camperduin, en op 28 december, eveneens langsvliegend, bij IJmuiden. **Roodhalsganzen** *B ruficollis* werden gezien van 24 november tot 7 december bij Anjum, op 30 november bij Parrega Fr, op 7 december bij Tjerkwerd Fr, van 10 tot 16 december bij Strijen, op 11 december bij Lekkuw Fr, op 21 december bij Giekerk Fr, op 26 en 27 december bij Goedereede Zh, op 27 december bij Stad aan 't Haringvliet Zh en vanaf 29 december in de omgeving van de Zandkreekdam Z. In de HW-duinen Zh en langs de Oostvaardersdijk Fl verbleven voor lange tijd enkele **Krooneenden** *Netta rufina*. Een **Witoogend** *Aythya nyroca* werd op 15 en 16 december waargenomen bij Middelbert Gr. In het binnenland verdwaalde **Ijseenden** *Clangula hyemalis* waren er bij Doetinchem Gld op 23 december en bij Oud-Heusden Nb op 25 en 29 december. Opmerkelijk zijn de waarnemingen van onvolwassen **Witkopenen** *Oxyura leucocephala* bij de Philipsdam Z van 10 november tot 15 december, bij Stellendam vanaf 14 december en bij Olst O van 21 tot 27 december. Ook in België werd een Witkopenend waargenomen bij Brugge Wvl. **Rode Wouwen** *Milvus milvus* werden gezien op 4 november bij Waskemeer Fr, op 24 november bij Assen D, op 21 december bij de Carel Coenraadpolder Gr en (mogelijk dezelfde) bij Nieuwe Statenzijl Gr en op 24 december bij Wageningen Gld. Zoals in de voorgaande periode werden redelijk wat **Zeearenden** *Haliaeetus albicilla* gezien. De exemplaren bij de Knardijk Fl (gehele periode) en bij Culemborg Gld (tot 26 november) waren blijvertjes en trokken veel belangstelling. In het Oostvaardersplassen-gebied Fl zouden rond 15 december zelfs drie exemplaren aanwezig zijn geweest. Verder waren er meldingen bij Piaam Fr op 26 november, bij Dordrecht Zh op 27 november, bij Voorst Gld op 30 november, in de Dordtse Biesbosch Zh vanaf 6 december, bij Rheden Gld op 12 december en in het Verdronken land van Saeflinge Z vanaf 22 december. Op 13 november werd een late **Visarend** *Pandion haliaetus* gezien bij de Knardijk. Een



33 Kleine Burgemeester *Larus glaucoides*, Weurt, Gelderland, december 1991 (Carl Derks)

andere melding betreft een exemplaar tot 9 december in de Dordtse Biesbosch. In de periode werden c 25 pleisterende **Slechtvalken** *Falco peregrinus* gemeld.

KRAANVOGELS TOT ALKEN Verbazingwekkend weinig **Kraanvogels** *Grus grus* werden opgemerkt in de laatste twee maanden van dit jaar; 50 exemplaren vlogen op 4 november over Geldrop Nb, 75 exemplaren op 20 november over Sittard L, 20 exemplaren zaten op 24 november bij de Kievitslanden Fl en 21 exemplaren vlogen op 26 november over Apeldoorn Gld. De twee **Amerikaanse Steltkluten** *Himantopus (himantopus) mexicanus* doken weer op in de omgeving van Tiel Gld tussen 6 en 14 december. Van 8 tot 18 december verbleef een **Steppiekievit** *Chettusia gregaria* tussen Deventer O en Olst. Dit is het eerste decembergeval voor Nederland. **Rosse Franjepoten** *Phalaropus fulicarius* werden, al dan niet langsvliegend, gezien bij Katwijk Zh op 4 november, bij IJmuiden tussen 6 en 12 november (maximaal drie), bij Lauwersoog en Scheveningen op 9 november, bij Schiermonnikoog en Zoutelande Z op 11 november, bij Bergen aan zee Nh op 15 en 25 november, bij Westkapelle op 15 november en 24 december, bij Vlissingen op 18 november en bij Den Helder Nh op 28 december. In totaal 24 **Middelste Jagers** *Stercorarius pomarinus* werden gemeld, voornamelijk tussen 5 en 9 november. **Zwartkopmeeuwen** *Larus melanocephalus* werden gemeld op Schiermonnikoog, in het Lauwersmeer Gr, bij IJmuiden, Scheveningen, Vlissingen, Hoevelaken Gld en Weurt Gld. Tevens zat bij Weurt van 29 november tot 25 december een **Kleine Burgemeester** *L glaucoides*. **Grote Burgemeesters** *L hyperboreus* waren er op 1 november bij Camperduin, op 6 november bij IJmuiden en vanaf 23 december een ander exemplaar alhier, op 26 november bij Vlissingen en vanaf 23 december ook hier één à twee andere exemplaren, op 27 en 28 december op Ameland

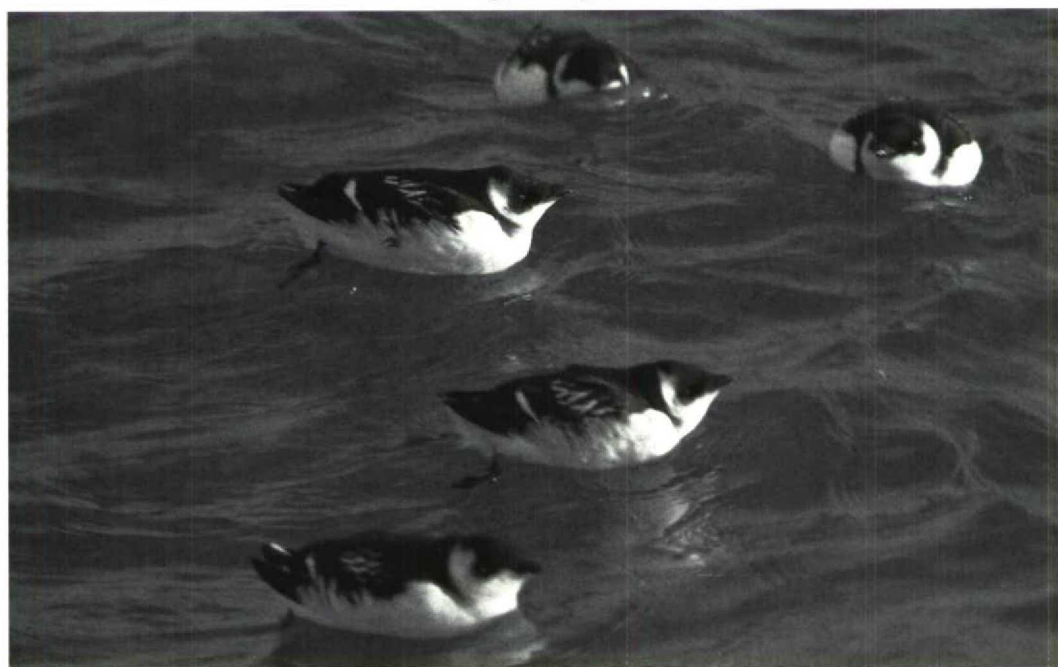


34 Witwangstern *Chlidonias hybridus*, Oostvaardersdijk, Flevoland, december 1991 (Ben van Bokhoven)



35 Witwangstern *Chlidonias hybridus*, Oostvaardersdijk, Flevoland, december 1991 (Arnold Meijer)

36 Kleine Alken *Alle alle*, Lauwersoog, Groningen, 9 november 1991 (Emo Klunder)





37 Ijsduiker *Gavia immer*, IJmuiden, Noordholland, maand 1991 (Henk Harmsen)

38 Kleine Alk *Alle alle*, Pampushaven, Flevoland, december 1991 (René van Rossum)





39 Notekraker *Nucifraga caryocatactes*, Vlaardingen, Zuidholland, december 1991 (René Pop)

40 Braamsluiper *Sylvia curruca*, met kenmerken van *S. c. blythi*, Huizen, Noordholland, Nederland, 30 december 1991 (Arnoud B van den Berg)



Fr en de gehele periode bij de Brouwersdam. Uniek voor Noordwesteuropa was het verblijf van een **Witwangstern** *Chlidonias hybridus* bij Lelystad Fl vanaf 14 december. Later werd duidelijk dat het twee exemplaren betrof. Ook aardig buiten de normale tijd waren de waarnemingen van **Witvleugelsterns** *C leucopterus* op 6 en 7 november bij de Haven van Oude Zeug Nh en op 20 november langs de Oostvaardersdijk. Van dit laatste exemplaar is bekend dat het zich grotendeels in zomerkleed bevond. Tot de derde week van november werden nog zeker 140 **Kleine Alken** *Alle alle* gemeld. Vooral de Zuidpier van IJmuiden was een goede waarnemingsplaats. In de Pampushaven Fl liet een Kleine Alk zich van 14 november tot ver in december zien. In die periode werd te Rotterdam Zh een exemplaar aangetroffen onder een geparkeerde auto. In december verbleven naar verluid voor de kust van Westkapelle nog tientallen Kleine Alken in gezelschap van enkele **Papegaaiduikers** *Fratercula arctica*. Andere Papegaaiduikers werden langsvliegend gemeld bij Camperduin in november (zes) en december (één) en op 6 december bij Scheveningen.

GIERZWALUWEN TOT GORZEN Men kan zich afvragen wat een **Gierzwaluw** *Apus apus* op 16 december bij Rijswijk Zh te zoeken had. Een wat late **Grote Pieper** *Anthus richardi* werd op 16 november gemeld aan de noordkant van de Wieringermeer Nh. Vanaf 10 november tekende het voor **Pestvogels** *Bombycilla garrulus*

gebruikelijke aankomstpatroon zich af. Meer dan 100 exemplaren werden gemeld, waarvan slechts enkele groepjes voor langere tijd op één plaats verbleven. De grootste groep telde 25 exemplaren en verbleef in Den Burg op Texel. **Waterspreeuwen** *Cinclus cinclus* zaten op 29 oktober bij Hindeloopen, vanaf 10 november in de AW-duinen Nh, waar op 24 november twee exemplaren werden gezien, en op 21 december bij Orvelte D. Een **Beflijster** *Turdus torquatus* werd op 12 december gezien in Middelburg Z. Een **Braamsluiper** *Sylvia curruca*, vermoedelijk van de ondersoort *S c blythi*, zat vanaf 27 december op een voertafel in Huizen Nh. Op 25 november werd een **Pallas' Boszanger** *Phylloscopus proregulus* gevangen en geringd langs de Oostvaardersdijk. Een andere Pallas' Boszanger verbleef van 7 tot 9 december bij Vlaardingen Zh. De laatste **Bladkoning** *P inornatus* van dit jaar werd op 1 en 2 november in Oss Nb gezien. Een **Humes Bladkoning** *P humei* werd op 27 december waargenomen op Schiermonnikoog. Op verschillende plaatsen in Nederland werden in november en december nog **Tijftjaffen** *P collybita* gezien. Een gedeelte van deze gevallen betreft mogelijk de oostelijke ondersoort *P c*

tristis. Na de vangst van een **Taigaboomkruiper** *Certhia familiaris* bij het Wilgenbos in de omgeving van De Blocq van Kuffeler Fl waren er verscheidene waarnemers die daar één of meerdere exemplaren van deze soort hebben gezien. Op Schiermonnikoog werd een exemplaar gemeld op 27 december. Op 24 november vloog een **Buidelmees** *Remiz pendulinus* over Camperduin. Na de in het vorige nummer gemelde influx van **Notekrakers** *Nucifraga caryocatactes* werden nog enkele exemplaren opgemerkt. Op 6 november zat er een in de Loenermark Gld, op 15 november waren er drie in Den Helder, vanaf 17 november verbleef er één tot in het nieuwe jaar bij Vlaardingen, op 8 december zaten er hier twee, eveneens op 8 december werd er een ontdekt bij Stellendam en ook in Lelystad werd vanaf 24 december soms een Notekraker gezien. Net als vorige winter verbleven er enkele **Europese Kanaries** *Serinus serinus* in Enschede O. Drie **Grote Kruisbekken** *Loxia pytyopsittacus* werden op 10 november gemeld van de Loenermark. Bij Vlissingen vlogen op 16 november twee **Grauwe Gorzen** *Miliaria calandra*.

Eugène van der Burg, Vliestroom 147, 2401 VD Alphen aan den Rijn, Nederland

Ruud M van Dongen, Albertusstraat 4, 5261 AD Vught, Nederland

Hans Gebuis, Boogschutter 30, 3328 KB Dordrecht, Nederland

Peter W W de Rouw, Warande 23, 3705 ZB Zeist, Nederland

DB Actueel

Jaaroverzicht van 1991 Het afgelopen jaar vormde, na het topjaar 1989 (met voor veel vogelaars uit de top 25 een score van 10 nieuwe soorten) en het 'jaar van de inhaalsoorten' 1990, een rustig jaar met, gedurende een korte periode, een ongekend heftige opleving. Gedurende het jaar werden c 320 vogelsoorten in Nederland vastgesteld; een goede score hoewel minder dan in 1990. Het exacte aantal soorten kan pas worden bepaald na behandeling van een aantal gevallen door de CDNA.

Van het begin van het jaar tot ver in de nazomer was er weinig reden tot opwindning. Hoogtepunten vormden twee Amerikaanse Smienten *Anas americana*, één in januari en één in maart, twee Koningseiders *Somateria spectabilis* (zesde geval voor Nederland) in januari en februari bij Harlingen Fr en later in februari één (van de twee?) bij Hoek van Holland Zh en, zeer uitzonderlijk voor de tijd van het jaar, twee Siberische Boompiepers *Anthus hodgsoni* die bij Noordwijk Zh probeerden de vrieskou te trotseren (vijfde geval).

In de eerste week van april sloot de Rotskruiper *Tichodroma muraria* zijn verblijf in Nederland af, naar het zich nu laat aanzien definitief, met een fraai verblijf op de Augustinusparochiekerk in Amsterdam-Buitenveldert Nh. In april en mei werden nog steeds af en toe Grote Kruisbekken *Loxia pytyopsittacus* gemeld, met name in het binnenland, en de laatste twee Witbandkruisbekken

L leucoptera van de invasie van 1990-91 verbleven eind april enige tijd bij Beekbergen Gld. Vervolgens bracht mei een adulte Jufferkraanvogel *Anthropoides virgo*, gedurende enkele dagen overnachtend op de Strabrechtse Heide Nb. Een Ringsnaveleend *Aythya collaris* verbleef in verboden gebied bij Utrecht en het eind van de maand beleefde een hoogtepunt met het dagenlange verblijf van negen Bijeneters *Merops apiaster* bij Kreileroord Nh. Een Orpheusspotvogel *Hippolais polyglotta* werd vooral gehoord en een beetje gezien op Schiermonnikoog Fr en twee verschillende Roodkopklauwieren *Lanius senator* werden begin juni en begin juli op Rottumeroog Gr gezien.

De beste soorten van het voorjaar gingen helaas aan bijna ons aller neuzen voorbij. Ze waren ofwel dood (de Kuifkoekoek *Clamator glandarius* van Lelystad Fl, begin april, 11e geval), ofwel te snel weg (de Citroenkwikstaart *Motacilla citreola* van Breskens Z, eind april, tweede geval), ofwel letterlijk onbereikbaar zoals de Kleine Zwartkop *Sylvia melanocephala* die op 21 april op Rottumeroog werd gevangen (derde geval) en het vrouwtje Blonde (of toch Bonte?) Tapuit *Oenanthe hispanica/pleschanka* op hetzelfde eiland op 6 juni.

De zomer ging rustig voorbij, met als meest opzienbarende waarnemingen een Kleine Klapekster *Lanius minor* (één van de weinige inhaalsoorten van 1991) in

Flevoland en een influx van Kleine Zilverreigers *Egretta garzetta*, met onder andere een groep van maximaal vijf exemplaren langs de Oostvaardersdijk, vaak samen met enkele Grote Zilverreigers *E. alba*. De eerste dag van september bracht een tweede melding van een Citroenkwikstaart, ditmaal van een jonge vogel op Texel Nh en wederom één die snel verdween. Om de frustratie te verhogen werd enkele dagen later een langsvliegende Steppekiekendief *Circus macrourus* gefotografeerd bij Vlissingen Z.

Met de angst in de benen dat ook dit jaar weer niet zou brengen wat we allemaal zo graag zouden willen, werd de rest van het najaar afgewacht. De angst bleek ongegrond. De periode van half september tot begin oktober maakte voor 'twitchend' Nederland in één klap een heel jaar goed en leverde voor bijna alle vogelaars vier nieuwe soorten op. Binnen 15 dagen werden drie nieuwe soorten voor Nederland vastgesteld.

De eerste zet werd gedaan door Jaco Walhout, de laatste jaren de beste dwaalgasten-speurder van Nederland, die op 13 september een Kleine Goudplevier *Pluvialis fulva* (c 11e geval maar de eerste 'twitchbare') ontdekte nabij Middelburg Z. Een langverwachte soort die, met name in adult zomerkleed, zeer lastig te determineren bleek. De slagpennen leken lang en ver uit te steken (of kwam dit door het ontbreken van een tertial?) en de lichte flankstreep onbrak vrijwel volledig waardoor de vogel veel weg had van een Amerikaanse Goudplevier *P. dominica*. De lange poten (in de vlucht duidelijk voorbij de staart stekend), de hoeveelheid gele tekening op de bovendelen en het geluid zouden echter toch de doorslag moeten geven ten gunste van *P. fulva*. Een week later sloeg Klaas Eigenhuis toe. De ultieme beloning voor zijn doortastend veldwerk was de vondst van een juveniele Grote Kanoet *Calidris tenuirostris* langs de Oostvaardersdijk Fl, nieuw voor Nederland en de zesde (aanvaarde) waarneming in de WP: een onvervalste 'droomsoort'. Omdat de vogel gedurende een week langs de Oostvaardersdijk moeilijk en slechts van grote afstand was te zien, was het prettig dat Hans van der Meulen de vogel op 29 september herontdekte, nu bij Camperduin Nh. Met name de fotografen waren in hun nopjes met deze ongelofelijke herkansing die tot 6 oktober duurde. Ondertussen was nog een tweede Kleine Goudplevier opgedoken, ditmaal op Texel en nu een klassiek exemplaar dat geen aanleiding gaf tot eindeloze discussies. Op 28 en 30 september bereikte 1991 zijn hoogtepunt in de vorm van een, vrijwel zeker van de Shetlands overgevoegen, Canadese Kraanvogel *Grus canadensis* nabij Paesens Fr. Na de ontdekking door Fred Douma bleef deze meest onverwachte toevoeging aan de Nederlandse lijst van de afgelopen jaren gelukkig nog net lang genoeg om door de meeste alerte twitchers gezien te kunnen worden. Daarna volgde op 5 oktober de vangst van een juveniele Siberische Snor *Locustella*

certhiola bij Castricum Nh, alweer een nieuwe soort voor Nederland (met op dezelfde dag een twitchbare Kleine Sprinkhaanzanger *L. lanceolata* in België!). De vogel verdween helaas direct na het loslaten. Om verantwoord 'af te trainen' werd de periode afgesloten met een Kleine Geelpootruiter *Tringa flavipes* (tweede geval), ontdekt bij de Flauwersinlaag door Aad en Vincent van der Spek. De vogel verbleef hier van 7-11 oktober, vlakbij de plek waar 12 jaar eerder door Henk Harmsen het eerste geval van Nederland werd vastgesteld.

Alsof dit allemaal niet genoeg was, leverde september ook nog één of twee vangsten op van een Rooddoogvireo *Vireo olivaceus* (derde geval) op Vlieland Fr en een vangst van een Noordse Boszanger *Phylloscopus borealis* (zesde geval) in de Kennemerduinen Nh. Begin oktober bracht nog twee vangsten van deze soort, en wel op Ameland Fr en Terschelling Fr, en twee niet-twitchbare Raddes Boszangers *P. schwarzi* (zesde en zevende geval): een veldwaarneming van enkele uren op Terschelling en een vangst bij Meijndel Zh. Een Berggluiter *P. bonelli* werd in september gevangen op Kornwerderdijk Fr en bleef, naar later bleek, tot ver in oktober stiltejes ter plekke. De Texelweek, dit jaar als Euro Bird Week extra veelbelovend door de aanwezigheid van veel buitenlandse vogelaars, leverde helaas geen absolute toppers op maar wel een bonte mengeling van aardige zeldzaamheden. Een relatief vroege Humes Bladkoning *P. humei* (negende geval), twee Aziatische Roodborsttapuiten *Saxicola torquata maura* (voor veel aanwezigen een nieuwe ondersoort), de derde Amerikaanse Smient van het jaar, een fraaie Roodkeelpieper *A. cervinus* (aan de grond!) en een Notekraker *Nucifraga caryocatactes*, één van de weinige pleisterende vogels tijdens de kleine invasie van dit najaar, vormden de hoogtepunten.

De twee laatste maanden van 1991 leverden nog een kleine influx van Witkopenen *Oxyura leucocephala* op met minimaal twee meldingen en tegelijkertijd een exemplaar in België (waar komen ze toch vandaan?), een december-waarneming van een Pallas' Boszanger *P. proregulus* bij Vlaardingen Zh en een voor Westeuropa unieke winterwaarneming van eerst één en rond Kerstmis zelfs twee langdurig verblijvende Witwangsterns *Chlidonias hybridus* te Lelystadhaven. Als afsluiting fungeerde een Steppekievit *Chettusia gregaria* bij Devente.

Naast al deze mooie soorten viel 1991 op door waarnemingen van drie soorten die nooit eerder in Nederland waren vastgesteld maar die vanwege het grote ontsnapingsrisico veel moeite zullen hebben om zich een plaats te veroveren op de Nederlandse lijst: een Pallas' Roodmus *Carpodacus roseus* te Lauwersoog Gr eind april/begin mei, een Grijsruglijster *Turdus hortulorum* in Hoofddorp Nh (vlakbij Schiphol!) half mei en een Langstaartroodmus *Uragus sibiricus*, eind oktober gevangen in de AW-duinen Nh.

Aankondigingen & verzoeken

Birds of Balearic Islands For a future publication on the status of the birds of Majorca and the other Balearic Islands (Menorca, Ibiza and Formentera), we would like to receive any unpublished information on the birds of the archipelago from the last 40 years, including personal trip reports and tour company reports. All uses made of the data will be fully acknowledged. Please send your information to: Jon King and Graham Hearl, Edward Grey Institute of Field Ornithology, Department of Zoology, South Parks Road, Oxford OX1 3PS, UK.

Kleine Zwanen met afwijkende pootkleur Tijdens het aflezen van ringen bij Kleine Zwanen *Cygnus columbianus* let ik ook op de pootkleur van deze vogels. Zoals in veldgidsen vermeld, gaat de zwarte pootkleur niet altijd op. Zo ontdekte ik op 30 december 1990 op het Leeuwtveld bij Blokzijl, Overijssel, in een groep van 50 exemplaren een adulte Kleine Zwaan met oranjegele poten, ongeveer als bij een adulte Kolgans *Anser albifrons* van de ondersoort *A. a. albifrons* maar iets geleer. Bij dit exemplaar was de binnenzijde van de snavel roodachtig en de snijranden tot aan het neusgat rozerood. Bij de andere 'normaal' gekleurde exemplaren was dit vleeskleurig. Op 9 november 1991 zag ik bij Wierum, Groningen, een adulte Kleine Zwaan met vleeskleurige poten, ongeveer als bij een adulte Zilvermeeuw *Larus argentatus*. Dit exemplaar was verder geheel normaal gekleurd.

Hierbij wil ik waarnemers van Kleine Zwanen met kleurafwijkingen verzoeken hun waarneming op te sturen naar: Thijmen de Groot, Feestlan 66, 8408 JJ Lippenhuizen, Nederland.

Ornithologische Jahresbericht Helgoland 1, 1991 De 'Ornithologische Arbeitsgemeinschaft Helgoland' is een nieuwe, in het voorjaar van 1991 opgerichte vereniging die zich tot doel stelt het observeren van vogels op Helgoland, Sleswijk-Holstein, BRD, en het publiceren van een ornithologisch jaarverslag over dit kleine maar zeer interessante eiland in de Duitse Bocht. Inmiddels is het eerste jaarverslag, het 'Ornithologische Jahresbericht Helgoland, Band 1', over 1990, gepubliceerd. Naast een beknopt maandoverzicht bevat dit 64 pagina's tellende verslag een volledige systematische lijst van alle in 1990 vastgestelde vogelsoorten. Het geheel is geïllustreerd met zwart-wit foto's van de meest in het oog lopende soorten. Leden van de OAG Helgoland ontvangen dit jaarverslag gratis. Het lidmaatschap kost DEM 15.00 per jaar. Geïnteresseerden kunnen zich opgeven bij: OAG Helgoland, WSA-Tonnenhof, 2192 Helgoland, BRD.

Themanummer 'De Groene Hollander' over begrazing in Noordholland Het dubbele oktober 1991-nummer van 'De Groene Hollander', het kwartaalblad van de Stichting Vrijwillig Natuur- en Landschapsbeheer Noord-Holland VNLB, is in zijn geheel gewijd aan extensieve begrazing door grotere zoogdieren als beheersmaatregel in verschillende (natuur)terreinen in Noordholland. Naast een aantal artikelen over specifieke terreinen in de provincie is er een inleidend verhaal over de noodzakelijke voorbereidingen alvorens tot begrazing over te gaan. Een pleidooi wordt gehouden voor onze eigen, inheemse, vaak zeldzame veerassen. Het nummer wordt gecompleteerd met een zo volledig mogelijk overzicht, met kaart, van gebieden in Noordholland waar begrazing in het beheer wordt toegepast. Het themanummer is te bestellen door overmaking van NLG 4.00 op gironummer 2635373 tnv Stichting VNLB, Postbus 6090, 2001 Haarlem, Nederland, onder vermelding van De Groene Hollander no 17/18.

MEDMARAVIS conference on Chios in September 1992 The Mediterranean Marine Bird Association MEDMARAVIS aims at the study and conservation of the Mediterranean marine avifauna and other wildlife. From 15 to 20 September 1992, the next MEDMARAVIS conference will be held at Chios, Greece. This Pan-Mediterranean symposium is organized in close collaboration with several other ecological and conservation societies in the Mediterranean. The general theme of the conference will be the 'Management of island and coastal ecosystems in the Mediterranean'. 34 key speakers from 17 different countries already agreed to participate. There will be eight sessions concerning the following subjects: 1 Importance of existing coastal parks and reserves; 2 Known populations and distribution of marine wildlife; 3 Management of infralittoral ecosystems; 4 Management of beach and dune ecosystems; 5 Management of coastal wetlands; 6 Ecological monitoring of small islands; 7 Plans and policies for major Mediterranean ecosystems; and 8 Projects for sustainable development.

A boat excursion will take place on Sunday 20 September 1992 exploring wildlife on minor islands north-east of Chios. Situated south of the Dardanelles and Cesme bottleneck flypaths of millions of migratory birds, Chios offers excellent opportunities for ornithological field work during autumn.

For further information and conference registration, please write to: Xaver Monbailiu, MEDMARAVIS, BP 2, 83470 Saint Maximin, France.

DIE VOGELWELT

Ornithological Scientific Journal

Papers on population ecology, dispersion, biology of reproduction and feeding, faunistics, distribution, ringing and other items of field ornithology, bird preservation; also observation reports, ecological news, bookreviews, photos.

Highly qualified and recognized experts in their field make up our editorial board. German language articles summarized in English.

Indispensable for serious researchers and ecologists.

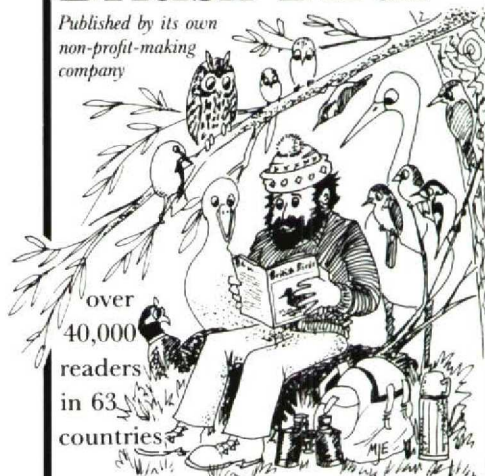
Six issues p.a. Subscr. DM 45,- plus postage. Students entitled to 20% rebate on proof of college enrolment.

Enquiries to:

Duncker & Humblot, Publishers
Post Box 410329, D-1000 Berlin 41

British Birds

*Published by its own
non-profit-making
company*



over
40,000
readers
in 63
countries

**The independent monthly
magazine that's always
worth reading . . .**

For your FREE sample copy, write to
*Mrs Erika Sharrock, Fountains, Park Lane, Blunham,
Bedford MK44 3NJ, England*

DUTCH BIRDING TRAVEL-REPORTS SERVICE



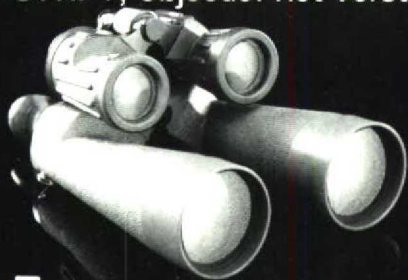
- When you are planning a birding trip or holiday abroad, ask for recent reports of fellow birdwatchers
- Many items available, in English as well as in Dutch
- Reasonably priced (non-profit base)
- All kinds of bird, nature and travel-reports urgently required



For a free (only p&p costs) catalogue and other information, please contact:

DIRK DE MOES
POSTBUS 94
3956 ZS LEERSUM
THE NETHERLANDS
TEL: 03434 - 57501

SWIFT, Objectief het verst.



SWIFT

Niet alleen professionals kiezen voor kijkers van Swift. Maar ook mensen die oog hebben voor kwaliteit tegen een scherpe prijs. Swift staat voor Amerikaans-Japanse toptechniek en een perfecte optiek. De bouw is zeer solide. Vandaar de unieke garantie. Vandaar ook aanbevolen door Vogelbescherming (de Cameo en Audubon). Dat zegt heel wat. Neem eens een kijkje. Dan ziet u 't meteen.



Importeur Benelux:
Technolyt BV Wormerveer Tel. 075-282204

Wildlife & Travel Specialists



"A Guide to the Birds of Thailand"

Boonsong Lekagul & Philip D. Round
hbk £32.50

"A Field Guide to the Rare Birds of Britain & Europe"

Ian Lewington Per Alstrom Peter Colston
hbk £14.99

"Newman's Birds of Southern Africa (Revised) 1991 Update"

Kenneth Newman

pbk £15.95 hbk £17.95

"The Birds of the United Arab Emirates"

Colin Richardson

pbk £15.00

Add 10% for postage & packing (min. £3.00)
Catalogue On Request

Subbuteo Natural History Books Ltd.

Dept. (CS), Treuddyn, Nr. Mold, Clwyd CH7 4LN
United Kingdom

Tel: (0352) 770581 Fax: (0352) 771590

DUTCH BIRDING

Tweemaandelijks tijdschrift voor elke fervente vogelaar!

Schrijf voor informatie naar:
**Dutch Birding, Postbus 75611,
1070 AP Amsterdam**

Dansk Ornithologisk Forenings Tidsskrift (Journal of the Danish Ornithological Society)



DOFT is the only scientific ornithological journal in Denmark. We publish papers on ornithological research especially in Denmark and Greenland.

At least two issues of at least 80 papers each are published annually. Several papers are in English, and all papers include English summaries.

Europe (outside Scandinavia), surface mail

D.kr. 80.00 (approx. £5)

Overseas air mail

D.kr. 100.00 (approx. \$ 10)

Payment should be made on giro account no 7 00 08 39 to Dansk Ornithologisk Forening, Vesterbrogade 140, DK-1620 Copenhagen V, Denmark.

St. Anns Books

Rectory House, 26 Priory Road, Great Malvern,
Worcestershire, WR14 3DR. England
Telephone: +44 684 562818 Fax: +44 684 566491



————— ◆ —————
We are international mail-order specialists dealing **Exclusively** in **Bird Books**.

————— ◆ —————
We have approximately 800 **New** titles always in stock, plus an ever-changing stock of up to 2000 **Secondhand** titles, for the **Ornithologist** and **Collector**.

————— ◆ —————
Efficient, Friendly Service • Prompt Despatch • Expert Packing

————— ◆ —————
Catalogues are regularly issued, and are **Free** on request.

————— ◆ —————
We are fully Computerised and would be pleased to record your "Wants List".
We would then quote you (without obligation) when copies become available.

WESTERN BIRDS



***A quarterly journal of field ornithology
for active birders and
professional ornithologists***

- *Bird identification* articles written by experts and rigorously reviewed by editorial board
- *Generously illustrated* by leading amateur and professional artists and photographers
- Articles and photographs documenting *rarities* and range extensions
- *Studies* of bird distribution, abundance, behavior, migration and ecology

WESTERN BIRDS also announces:

- WFO sponsored *pelagic trips*
- Annual conventions including field trips and bird identification presentations

To become a WFO member and receive WESTERN BIRDS send \$14.00 (\$17.00 outside U.S.) annual dues payable to Western Field Ornithologists-D, c/o Howard Cogswell, 1548 East Ave., Hayward, CA 94541, U.S.A.



NOS OISEAUX

The Swiss ornithological journal appears four times a year (c 250 pages) and publishes articles and reports in French, with abstracts in German and English, covering the Central European avifauna; particular emphasis is placed on original contributions.

The annual subscription is SFR 33.

A free sample copy can be obtained from the following address:

Administration Nos Oiseaux
Case Postale 54
1197 Prangins
Switzerland



Dutch Birding

Address Dutch Birding, Postbus 75611, 1070 AP Amsterdam, Netherlands

Editorial secretariat Arnoud van den Berg (+31-23378024) and Gerald Oreel (+31-206730710, fax +31-205803266)

Editors Arnoud van den Berg, Tom van der Have, Graham Holloway, André van Loon, Gerald Oreel, Frank Rozendaal and Hans Schekkerman

Photographic editor René Pop, Floris Burgwal 54, 2907 PH Capelle aan den IJssel, Netherlands (+31-104508879)

Consulting editors Christine Barthel, Peter Barthel, Enno Ebels, Klaas Eigenhuis, Dick Forsman, Ted Hoogendoorn, Killian Mullarney and Hadoram Shirihai

Editorial assistants Ruud van Dongen, Gerald Driessens, Hans Gebuis, Hans van der Meulen and Peter de Rouw

Production and lay-out André van Loon (+31-206997585) and René van Rossum

Advertising Peter Meijer (+313480-31905)

Subscriptions 1992: NLG 52.50 (Netherlands) or BEF 1050 (Belgium) annually; NLG 60.00 (other countries inside Europe) and NLG 65.00 (countries outside Europe). Giro account (Netherlands) 41 48 343; giro account (Belgium) 000 1592468 19; bank account 54 93 32 065 of Algemene Bank Nederland (Amsterdam). Accounts are in name of Dutch Birding Association, Postbus 75611, 1070 AP Amsterdam, Netherlands. Payment may also be made by credit card (Access, Eurocard, MasterCard or Visa). Please indicate account number and expiry date and append signature. Note: This method of payment is not applicable to subscribers resident in the Netherlands and Belgium.

For subscriptions, information and changes of address, please write to: Dutch Birding, Postbus 75611, 1070 AP Amsterdam, Netherlands.

Dutch Birding is a bimonthly journal with issues in February, April, June, August, October and December. It publishes articles and notes on morphology, systematics, occurrence and distribution of birds in the Benelux, Europe and elsewhere in the Palearctic region. It also publishes contributions on birds in the Asian-Pacific region.

Manuscripts should be typewritten with double line-spacing and wide margins on both sides. Word-processed manuscripts can also be submitted, either in Macintosh or MS-DOS format. More information is available from the editorial secretariat.

A schedule of payment rates for authors, photographers and artists is available from the editorial secretariat.

Dutch Birding Association

Address Dutch Birding Association, Postbus 75611, 1070 AP Amsterdam, Netherlands

Dutch Birding Association is sponsored by Nuts Ziektekostenverzekering NV



Board Paul Knolle (president), Enno Ebels (secretary), Arnold Veen (treasurer), Arnoud van den Berg, Roy de Haas, Peter Meijer and Gerald Oreel

Board assistants Gerald Driessens, Ron van den Enden, Leo Heemskerk, Ferry Ossendorp, Wim van der Schot, Kees Tiemstra, Dieuwke van der Veen and Peter van der Wolf

Travel-reports service Dirk de Moes, Postbus 94, 3956 ZS Leersum, Netherlands (+31-343457501)

Dutch Rarities Committee

Address CDNA, Postbus 45, 2080 AA Santpoort-Zuid, Netherlands

Members Arnoud van den Berg (chairman), Pieter Bison (secretary +31-206715783), Rolf de By (archivist), Cock Reijnders, Kees Roselaar, Hans Schekkerman and Gerard Steinhaus

© 1992 Stichting Dutch Birding Association. The copyright of the photographs and drawings remains with the photographers and artists. ISSN 0167-2878.

Printed by Albédon/Klop BV, Postbus 3211, 2220 CE Katwijk, Netherlands



Dutch Birding

Jaargang 14 nummer 1 februari 1992 *Volume 14 number 1 February 1992*

Artikelen

- 1 Grey-headed Gulls in Israel and their identification *Hadoram Shirihai*
- 7 Swinhoes Boszanger te Castricum in september 1990 *Hans Schekkerman*

Mededelingen

- 10 Moroccan Double-spurred Francolin *Nadia de la Perche*
- 12 Ongewoon lichte Sneeuwgorz bij Sint Jacobiparochie in november 1989 *Joop Jukema*
- 14 Kleine Goudplevier bij Abbega in november 1990 *Joop Jukema & Bram van der Veen*

Mystery photographs

- 17 Mystery photograph 44: Dusky Warbler *Colin Bradshaw*

Birds in the CIS

- 19 Birds of the wetlands *Algirdas J Knystautas*

Recensies

- 22 *Die Vögel des Dämmer-Gebietes. Avifauna eines norddeutschen Flachsees und seiner Umgebung* door J Ludwig, H Belting, A J Helbig & H A Bruns *Paul Knolle*
- 23 *Bird population studies. Relevance to conservation and management* by C M Perrins, J-D Lebreton & G J M Hirons (editors) *Graham J Holloway*
- 23 *Bewick's Swans Cygnus columbianus bewickii, an analysis of breeding success and changing resources* door E P R Poorter *Klaas J Eigenhuis*

DBA-nieuws

- 24 Belgian Birding Magazine; Dutch Birding-vogelgids over jagers

Recent WP reports

- 24 Recent WP reports: September-December 1991 *Arnoud B van den Berg*

Recente meldingen

- 30 Recente meldingen: november en december 1991 *Eugène van der Burg, Ruud M van Dongen & Peter W W de Rouw*

DB Actueel

- 35 Jaaroverzicht van 1991

Aankondigingen & verzoeken

- v Birds of Balearic Islands; Kleine Zwanen met afwijkende pootkleur; Ornithologischer Jahresbericht Helgoland 1, 1991; Themanummer 'De Groene Hollander' over begrazing in Noordholland; MEDMARAVIS conference on Chios in September 1992